

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Інститут бізнесу, менеджменту та маркетингу

Кафедра обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи

Пояснювальна записка

до дипломної роботи магістра

на тему:

**«Організація обліку та аналізу фінансових результатів
діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ»**

Виконала: студентка 6 курсу, групи ОАз-61м
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Пилипенко Вікторія Сергіївна

Керівник: д.е.н., професор Гарасим П.М.

Рецензент: к.е.н., доцент Банера Н.П.

Львів – 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут бізнесу, менеджменту та маркетингу _____
Кафедра _____ обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи _____
Освітній ступінь _____ магістр _____
Спеціальність _____ 071 «Облік і оподаткування» _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку і аудиту

 д.е.н., проф. Гарасим П.М.

« 25 » 09 20 25 року

З А В Д А Н Н Я
НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Пилипенко Вікторії Сергіївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Організація обліку та аналізу фінансових результатів діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ»

керівник роботи д.е.н., проф. Гарасим Петро Миколайович

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом закладу вищої освіти від 04 вересня 2025 р. № С-651.

2. Термін подання роботи 18.12.2025 р.

3. Вихідні дані до роботи установчі документи підприємства, фінансова, статистична, податкова звітність підприємства за 2022-2024 роки, облікові реєстри за темою роботи, законодавчо-нормативні акти, навчально-методична література.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Вступ. 1. Теоретичні засади обліку фінансових результатів діяльності. 2. Сучасний стан та вдосконалення обліку фінансових результатів діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ». 3. Аналіз фінансових результатів діяльності та забезпечення ефективного управління ними у ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ». Висновки та пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Показники ефективності діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр. 2. Послідовність документального оформлення фінансових результатів. Схема руху інформації про фінансові результати діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ». 3. Удосконалення обліку фінансових результатів діяльності підприємства. 4. Аналіз формування чистого прибутку ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр. Аналіз рентабельності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр. 5. Факторний аналіз чистого прибутку ПП

«ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр. 6. Механізм управління фінансовими результатами діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
-	-	-	-

7. Дата видачі завдання 25.09.2025 р.

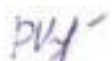
Керівник роботи

(підпис) Гарасим П.М.
(прізвище та ініціали)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи бакалавра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	25.09.2025 – 05.10.2025	Виконано
2	Теоретичні засади обліку фінансових результатів діяльності	06.10.2025 – 26.10.2025	Виконано
3	Сучасний стан та вдосконалення обліку фінансових результатів діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ»	27.10.2025 – 20.11.2025	Виконано
4	Аналіз фінансових результатів діяльності та забезпечення ефективного управління ними у ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ»	21.11.2025 – 11.12.2025	Виконано
5	Висновки та пропозиції	12.12.2025 – 18.12.2025	Виконано

Студент

(підпис)

Пилипенко В.С.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Гарасим П.М.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Дипломна робота виконана на фактографічній інформації, що характеризує фінансово-господарську діяльність ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 роки.

Мета дипломної роботи – теоретичне обґрунтування та практичне дослідження організаційних і методичних засад обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства, а також розроблення рекомендацій щодо їх удосконалення в умовах сучасного економічного середовища.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ», предметом дослідження – організаційні та методичні аспекти обліку і аналізу фінансових результатів діяльності підприємства, зокрема порядок формування доходів, витрат, прибутку та їх аналітичне оцінювання для прийняття управлінських рішень.

Дипломна робота магістра складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел та додатків, викладена на 83 сторінках друкованого тексту, який включає 14 таблиць і 15 рисунків. Робота має 14 додатків. Список використаних джерел налічує 57 найменувань.

Ключові слова: фінансові результати, прибуток, збиток, доходи, витрати, облік, аналіз, діяльність, управління.

ANNOTATION

The thesis is based on factual information characterizing the financial and economic activities of PE "DEOS OBSERVATION" for 2022-2024.

The purpose of the thesis is a theoretical justification and practical study of the organizational and methodological principles of accounting and analysis of the financial results of the enterprise, as well as the development of recommendations for their improvement in the conditions of the modern economic environment.

The object of the study is the financial and economic activities of PE "DEOS OBSERVATION", the subject of the study is the organizational and methodological aspects of accounting and analysis of the financial results of the enterprise, in particular the procedure for the formation of income, expenses, profit and their analytical assessment for making management decisions.

The master's thesis consists of an introduction, three chapters, conclusions and proposals, a list of sources used and appendices, presented on 83 pages of printed text, which includes 14 tables and 15 figures. The work has 14 appendices. The list of sources used includes 57 items.

Keywords: financial results, profit, loss, income, expenses, accounting, analysis, activity, management.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ.....	8
1.1. Економічна сутність прибутку.....	8
1.2. Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку фінансових результатів діяльності.....	18
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ».....	31
2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства.....	31
2.2. Практичні аспекти ведення обліку фінансових результатів діяльності підприємства.....	42
2.3. Пріоритетні напрями удосконалення обліку фінансових результатів.....	52
Висновки до розділу 2	57
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ НИМИ У ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ».....	58
3.1. Організація і методика проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.....	58
3.2. Оцінка результатів аналізу прибутку підприємства.....	61
3.3. Управління фінансовими результатами діяльності підприємства.....	70
Висновки до розділу 3	73
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

У сучасних умовах воєнного стану в Україні підприємства стикаються з безпрецедентними викликами, що ускладнюють ведення господарської діяльності, зокрема в галузі обслуговування систем безпеки. ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» як представник галузі, функціонує в умовах високої турбулентності: нестабільність постачання, ризики втрати активів, зміни у податковому регулюванні та необхідність оперативного реагування на запити клієнтів, пов'язані з безпекою.

У таких обставинах організація обліку та аналізу фінансових результатів набуває особливої ваги. Від точності облікових даних та глибини аналітичного підходу залежить здатність підприємства не лише зберігати фінансову стійкість, а й адаптуватися до змін, виявляти резерви ефективності, оптимізувати витрати та формувати обґрунтовану цінову політику. Особливої актуальності набуває питання обліку витрат на закупівлю обладнання, логістичні послуги, сервісне обслуговування та кадрове забезпечення в умовах нестабільного ринку.

Крім того, в умовах війни зростає потреба у прозорості фінансової інформації – як для внутрішнього управління, так і для зовнішніх користувачів, включаючи контролюючі органи, партнерів та потенційних інвесторів. Саме тому дослідження організаційних аспектів обліку та аналізу фінансових результатів діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» є надзвичайно актуальним і має практичну значущість для забезпечення стабільності та розвитку підприємства в кризових умовах.

Вагомий внесок у розвиток теоретичних і практичних засад обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємств здійснили провідні українські науковці, серед яких Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Л.М. Кіндрацька, І.Д. Лазаришина, С.О. Левицька, Н.М. Малюга, Є.В. Мних, Г.В. Нашкерська, М.С. Пушкар, В.В. Сопко, Р.Л. Хом'як, Л.В. Чижевська та інші.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та практичне

дослідження організаційних і методичних засад бухгалтерського обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства, а також розроблення рекомендацій щодо їх удосконалення в умовах сучасного економічного середовища.

Мета дослідження реалізується через вирішення наступних завдань:

- розкрити економічну сутність прибутку як основного показника фінансових результатів діяльності підприємства та здійснити економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку фінансових результатів;
- надати фінансово-економічну характеристику ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ»;
- дослідити практичні аспекти ведення обліку фінансових результатів на підприємстві;
- визначити пріоритетні напрями удосконалення системи обліку фінансових результатів;
- обґрунтувати організацію та методику проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства;
- оцінити результати аналізу прибутку ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ»;
- розробити рекомендації щодо управління фінансовими результатами.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ». Предметом дослідження виступають організаційні та методичні аспекти бухгалтерського обліку і аналізу фінансових результатів діяльності підприємства, зокрема порядок формування доходів, витрат, прибутку та їх аналітичне оцінювання для прийняття управлінських рішень.

У процесі дослідження використано комплекс методів і прийомів економічного аналізу, зокрема: метод порівняння, горизонтальний і вертикальний аналіз фінансової звітності, розрахунок фінансових коефіцієнтів, факторний аналіз, групування показників, а також графічне відображення результатів для наочності та узагальнення висновків.

Під час написання дипломної роботи також використано широкий спектр джерел інформації, серед яких: нормативно-правові акти України (закони, укази

Президента, постанови та накази Кабінету Міністрів), План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція щодо його застосування, національні та міжнародні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, галузеві інструкції, внутрішні розпорядчі документи підприємства, фінансова звітність, статутні документи, а також навчальна та наукова література.

Практична цінність отриманих результатів полягає у поглибленні теоретичних засад і вдосконаленні практичних підходів до організації обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства, що сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень і адаптації облікової системи до сучасних умов господарювання.

Результати дослідження знайшли практичне підтвердження через участь у 77 науково-практичній конференції студентів, аспірантів та слухачів Малої лісової академії НЛТУ України, підсекція «Сучасні проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю суб'єктів господарювання» (10 листопада 2025 р.), де було представлено тези доповіді на тему «Застосування сучасних інформаційних технологій у веденні обліку фінансових результатів на підприємствах галузі обслуговування систем безпеки».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Економічна сутність прибутку

Прибуток є центральною категорією економічної діяльності підприємства, що відображає кінцевий фінансовий результат функціонування. Він виступає не лише як індикатор ефективності використання ресурсів, а й як джерело подальшого розвитку, інвестиційної активності та стратегічної стабільності. У ринковій економіці прибуток виконує багатофункціональну роль: з одного боку, він є мотиваційним чинником для підприємців, стимулюючи їх до пошуку нових рішень та підвищення продуктивності; з іншого – забезпечує фінансову основу для розширення виробництва, впровадження інновацій та підвищення конкурентоспроможності.

Значення прибутку проявляється також у його здатності формувати внутрішні резерви підприємства, які можуть бути спрямовані на покриття ризиків, модернізацію основних засобів, підвищення кваліфікації персоналу або дивідендні виплати. Крім того, прибуток є джерелом податкових надходжень до бюджету, що забезпечує фінансування суспільно важливих функцій держави. Таким чином, прибуток має не лише мікроекономічне, а й макроекономічне значення, впливаючи на темпи економічного зростання, рівень зайнятості та соціальну стабільність.

Прибуток – це не просто перевищення доходів над витратами, а комплексний показник, що інтегрує в собі ефективність, перспективність і соціальну відповідальність підприємства. Його наявність і динаміка є ключовими орієнтирами для управлінських рішень, інвесторів, кредиторів та державних інституцій.

Категорія прибутку в економічній науці є предметом тривалих дискусій і

не має однозначного трактування. Її теоретичне осмислення бере початок ще з XVII ст. і продовжується донині, охоплюючи широкий спектр наукових підходів. Серед численних економічних концепцій саме теорія прибутку вирізняється особливою складністю, що зумовлює її належність до числа фундаментальних проблем як економічної теорії, так і практики господарювання.

Варто наголосити, що ні представники класичної школи, ні сучасні економісти не дійшли спільного бачення щодо сутнісного змісту поняття «прибуток». Це свідчить про те, що відповідна теорія досі перебуває в процесі формування, містить внутрішні суперечності та потребує подальшого уточнення. Для адекватного розкриття економічної природи прибутку недостатньо лише емпіричних спостережень чи опису зовнішніх проявів – необхідним є глибоке теоретичне обґрунтування, що враховує історичну еволюцію поглядів, логіку ринкових процесів та багатовимірність економічних взаємозв'язків [25].

Прибуток є однією з найскладніших економічних категорій, що досліджується вже кілька століть. Його трактування змінювалося залежно від історичного контексту та домінуючих економічних поглядів. Меркантилісти, зокрема Т. Мен, вважали джерелом прибутку зовнішню торгівлю, ототожнюючи його з різницею між ціною купівлі та продажу. Класики, починаючи з У. Петті, перенесли акцент на виробництво, пов'язуючи прибуток із додатковим продуктом, створеним працею, що частково привласнюється власником.

Фізіократи обмежували джерело прибутку сільським господарством, вважаючи земельну ренту формою «чистого продукту». А. Сміт і Д. Рікардо заклали основи трудової теорії вартості, де прибуток розглядався як частина вартості, створеної працею, що залишається після виплати заробітної плати. Їхні ідеї згодом трансформувалися в концепцію продуктивності капіталу та теорію трьох факторів виробництва (праця, капітал, земля), яку розвинув Ж.Б. Сей.

К. Маркс запропонував інтерпретацію прибутку як перетвореної форми додаткової вартості, що виникає внаслідок експлуатації найманої праці. До ХХ століття теорія прибутку залишалася фрагментарною, часто зводяться до оплати управлінської праці.

Лише в ХХ столітті почала формуватися самостійна теорія прибутку, яка включає три ключові джерела: інновації, ризик і монополію. Й. Шумпетер трактував прибуток як результат нововведень, а Ф. Найт – як винагороду за прийняття рішень в умовах невизначеності. Їхні концепції стали основою сучасного розуміння прибутку як складного, багатофакторного явища. Е. Чемберлен доповнив цю теорію, пояснивши додатковий прибуток через монопольне становище на ринку.

У країнах з розвинутою ринковою економікою прибуток розглядається як багатогранне поняття, що не обмежується лише витратами живої праці. П. Самуельсон трактує його як дохід від факторів виробництва, підприємницької активності, інновацій, а також як результат ризику та монопольного становища. А. Бабо, узагальнюючи підходи, називає прибуток «залишком» у виручці, наголошуючи на складності визначення його складових.

Сучасні економісти, зокрема Дж. Хікс, пов'язують прибуток із добробутом суб'єкта, тобто з тією сумою, яку можна витратити без втрати економічної стабільності. Бухгалтерські трактування, як-от у фахівців американських інститутів, зводять прибуток до перевищення доходів над витратами за певний період.

В українській економічній літературі прибуток трактують теж по різному (табл. 1.1).

Багато вітчизняних вчених (І.М. Бойчик, Ф.Ф. Бутинець, А.Г. Загородній, А.А. Мазаракі, С.Ф. Покропивний, Л.І. Шваб, В.Г. Швець) визначають прибуток як залишок виручки після покриття витрат, фінансовий результат діяльності. Проте ці визначення здебільшого охоплюють лише кількісний аспект, зосереджуючись на визначенні прибутку без глибокого аналізу економічної природи.

Таблиця 1.1

Трактування сутності прибутку

Автор	Визначення
1	2
Л.М. Алексеєнко, В.М. Олексієнко [15]	Прибуток – відображений у вартісному вираженні чистий дохід організації, що припадає на інвестований капітал, відображає винагороду за ризик ведення підприємницької діяльності, фактично є позитивною різницею між сукупним доходом та понесеними витратами для його отримання
П.І. Багрій, С.І. Дорогунцов [16]	Прибуток – дохід, отриманий від функціонуючого капіталу у результаті використання праці робітників, які працюють по найму
В.Д. Базилевич [17]	Економічний прибуток – це перевищення над нормальним прибутком внаслідок підприємницької ініціативи, навичок щодо найбільш ефективного використання поєднань економічних ресурсів, впроваджень інновацій, продуманого ризику тощо. Прибуток бухгалтерський – різниця між валовим доходом (виручкою від реалізації продукції) та бухгалтерським (зовнішніми) витратами виробництва
І.М. Бойчик [19]	Прибуток – це частина доходу, що залишається підприємству після відшкодування всіх витрат, пов'язаних з виробництвом, реалізацією продукції та іншими видами діяльності
Ф.Ф. Бутинець [22]	Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати
Л. Грознецька [29]	Прибуток – різновид форм вартості додаткового продукту, що є різницею між вартістю продажу продукції та витратами на її виготовлення
А.Г. Загородній [33]	Прибуток – економічна категорія, що визначається як різниця між валовим виторгом (без податку на додану вартість і акцизного збору) та витратами на виробництво і реалізацію продукції
А.В. Ковтун [36]	Прибуток – частина додаткової вартості товару, який продається організацією, що залишається під контролем підприємства після погашення виробничих витрат
М.В. Кужельний, В.Г. Лінник [38]	Прибуток – це джерело власних коштів підприємства та формуванням доходної частини бюджетів різних рівнів
В.І. Кузь [39]	Прибуток – наслідок ефективності діяльності організації щодо створення та продажу додаткової вартості
А.А. Мазаракі [40]	Прибуток як економічний показник – різниця між ціною реалізації та собівартістю продукції (товарів, послуг), між обсягом отриманого виторгу та сумою витрат на виготовлення та реалізацію продукції
С.В. Мочерний [31]	Економічний прибуток – різниця між загальним доходом організації та економічними витратами, які включають як явні, так і неявні витрати
Т.О. Паутова [46]	Прибуток – різновид чистого доходу, складова, яка відображає додаткову вартість у ціні продукту, виготовленого робітниками матеріального виробництва

Продовження табл. 1.1

1	2
А.М. Поддєрьогін [48]	Прибуток – частина заново створеної вартості, виробленої і реалізованої, готової до розподілу
С.Ф. Покропивний [49]	Прибуток – це частина виторгу, яка залишається після відшкодування усіх витрат на виробничу і реалізаційну діяльність підприємства
М.А. Проданчук [50]	Прибуток – винагорода за здібність в управлінні фірмою та за впровадження нововведення у виробництво
Я.П. Шафорост [55]	Прибуток – змінене відображення додаткової вартості, обчислене як різниця між виручкою та витратами капіталу, а у результаті – величина, отримана власником капіталу
Л.І. Шваб [56]	Прибуток – узагальнюючий фінансовий показник діяльності підприємства, який визначається як частина виручки, що залишається після відшкодування усіх витрат на його виробничу й комерційну діяльність
В.Г. Швець [57]	Прибуток – це джерело господарських засобів і відповідних резервів, збільшення капіталу в результаті діяльності та фінансовий результат

Представники іншого підходу (Л. Грознецька, А.В. Ковтун, Т.О. Паутова, А.М. Поддєрьогін, Я.П. Шафорост, В.І. Кузь) поєднують кількісну оцінку з економічним змістом. На їх думку, прибуток – це форма додаткової вартості, створеної у процесі виробництва та реалізації.

На думку Л.М. Алексеєнко, В.М. Олексієнка, В.Д. Базилевича, М.А. Проданчука прибуток – це результат ефективного управління, нововведень і підприємницької активності.

Трудовий підхід вбачається у визначеннях П.І. Багрія, С.І. Дорогунцова, С.В. Мочерного, які вважають, що прибуток виникає внаслідок використання найманої праці для функціонування капіталу.

М.В. Кужельний, В.Г. Лінник розглядають прибуток як джерело формування власних коштів підприємства та бюджетних надходжень.

Якщо інтегрувати всі підходи до визначення поняття «прибуток», охоплюючи теоретичну сутність прибутку та бухгалтерську практику, то можна сказати, що прибуток – це вартісний вираз чистого доходу суб'єкта господарювання, що утворюється як позитивна різниця між сукупними доходами та витратами на здійснення підприємницької діяльності, і водночас відображає економічну ефективність, винагороду за ризик, управлінські

здібності та результат використання виробничих ресурсів.

Узагальнені основні характеристики прибутку, які відображають його економічну сутність та функціональне значення, представлені у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Основні характеристики прибутку

Характеристика	Сутність характеристики
Вартісна форма	Прибуток завжди виражається у грошовій формі, що дозволяє його кількісно оцінювати, порівнювати та аналізувати
Похідність від доходу	Він є частиною доходу, що залишається після повного покриття витрат на виробництво, реалізацію продукції та інші операційні витрати
Показник ефективності	Прибуток свідчить про результативність господарської діяльності підприємства, рівень продуктивності та раціональність використання ресурсів
Джерело самофінансування	Це основа для формування власних фінансових ресурсів підприємства, які можуть бути спрямовані на розвиток, інвестиції, модернізацію
Винагорода за ризик	Прибуток виступає компенсацією за підприємницький ризик, управлінські рішення та інноваційну активність
Категорія розподілу	Він є об'єктом розподілу між власниками, державою (через податки), працівниками (через премії) та на внутрішні потреби підприємства
Мультифакторне походження	Прибуток формується під впливом багатьох чинників: обсягів виробництва, цінової політики, витрат, інновацій, ринкової кон'юнктури, конкуренції тощо
Динамічність	Його розмір змінюється залежно від внутрішніх і зовнішніх умов, що робить прибуток чутливим до економічного середовища

Джерело. Складено автором за [18].

Економічна сутність прибутку проявляється через виконання ним низки ключових функцій, які відображають його роль у господарській діяльності підприємства та в економічній системі загалом. Зазвичай до функцій прибутку відносять оціночну, стимулюючу та розподільчу, проте, на нашу думку, цей перелік може бути доповнений іншими, не менш важливими функціями (рис. 1.1).

Оціночна функція прибутку реалізується через ефективність використання ресурсів, рівня організації виробництва, конкурентоспроможності продукції та загальної результативності управлінських рішень.

Рис. 1.1. Функції прибутку

Джерело. Побудовано автором за [18, 41].

Стимулююча функція – очікування прибутку мотивує підприємців до активної діяльності, впровадження інновацій, оптимізації витрат, підвищення якості продукції та освоєння нових ринків.

Суть інвестиційної функції полягає в тому, що прибуток є джерелом фінансування капітальних вкладень, модернізації виробництва, розширення підприємницької діяльності та реалізації стратегічних проєктів.

Реалізація розподільчої функції забезпечується можливістю розподілу прибутку між власниками, державою (система оподаткування), працівниками (премії) і на внутрішні потреби підприємства (резерви, фонди).

Виконуючи фіскальну функцію, прибуток формує базу для нарахування податків, що є джерелом надходжень до державного та місцевих бюджетів, забезпечуючи фінансування суспільних потреб.

Соціальна функція прибутку проявляється завдяки можливості реалізації підприємством соціальних програм, підтримки працівників, інвестування в розвиток громади та підвищення рівня добробуту.

Функції демонструють, що прибуток – це не лише фінансовий результат, а багатовимірною економічною категорією, яка впливає на розвиток підприємства, суспільства та економіки загалом.

Оскільки прибуток є ключовим показником ефективності господарської діяльності, джерелом фінансових ресурсів, винагородою за ризик і управлінську ініціативу, то управління ним набуває стратегічного значення. Саме тому виникає потреба в чіткому визначенні основних завдань, які прибуток має виконувати в межах загальної системи управління

підприємством. Завдання прибутку формуються як практичне продовження його функцій.

Основними завданнями прибутку підприємства є:

- максимізація прибутку – досягнення найвищого рівня прибутку відповідно до ресурсного потенціалу підприємства та ринкової кон'юнктури;
- оптимізація співвідношення прибутку і ризику – забезпечення економічно обґрунтованого балансу між рівнем прибутковості та допустимим рівнем підприємницького ризику;
- підтримання високої якості прибутку – формування стабільного, прогнозованого та довгостроково ефективного прибутку, здатного забезпечити фінансову стійкість підприємства;
- забезпечення доходу на інвестований капітал – гарантування належного рівня прибутковості для власників як винагороди за вкладені ресурси;
- формування фінансових ресурсів для розвитку – створення достатнього обсягу власних коштів за рахунок прибутку для реалізації стратегічних цілей і розширення діяльності;
- зростання ринкової вартості підприємства – сприяння підвищенню інвестиційної привабливості та капіталізації підприємства через ефективне управління прибутком [41].

Формування прибутку підприємства є результатом взаємодії широкого спектра внутрішніх і зовнішніх чинників, які визначають його економічну ефективність та фінансову результативність. До зовнішніх детермінант належать загальні умови функціонування ринкової економіки, місткість і кон'юнктура товарного ринку, рівень платоспроможного попиту, а також механізми державного регулювання підприємницької діяльності. Водночас внутрішні чинники охоплюють обсяг виробництва, структуру та собівартість продукції, цінову політику, асортиментну гнучкість і якість управлінських рішень. Сукупний вплив цих факторів формує потенціал підприємства щодо отримання прибутку як економічної винагороди за ефективне використання ресурсів, прийняття ризику та реалізацію стратегічних цілей [18].

Прибуток як багатогранна економічна категорія виконує низку вищеперелічених важливих функцій у системі управління підприємством, тому його класифікація є необхідною умовою для точного обліку, аналізу та прийняття управлінських рішень. Різні види прибутку відображають специфіку його формування, використання та оцінки в залежності від цілей дослідження, облікових підходів і господарських умов.

Класифікація прибутку здійснюється за низкою ознак, кожна з яких розкриває окремий аспект його економічної сутності (табл. 1.3).

Застосування класифікації дозволяє глибше осмислити природу прибутку, адаптувати його аналіз до конкретних управлінських завдань і забезпечити ефективне фінансове планування. У практиці підприємств класифікація прибутку є основою для побудови системи контролю, оцінки ризиків та визначення стратегічних пріоритетів.

Збиток, як економічна категорія, є протилежністю прибутку і відображає негативний фінансовий результат діяльності підприємства. Він виникає у випадках, коли витрати на виробництво, реалізацію перевищують отримані доходи. Така ситуація свідчить про неефективне використання ресурсів, помилки в управлінських рішеннях або несприятливі зовнішні умови, що впливають на господарську діяльність.

На відміну від прибутку, збиток обмежує фінансові можливості підприємства, знижує його платоспроможність і може призвести до втрати ринкових позицій. В обліку збиток фіксується як перевищення витрат над доходами за звітний період, а в економічному аналізі – як сигнал до перегляду стратегії, оптимізації витрат і пошуку нових джерел доходу.

Збиток також впливає на власний капітал підприємства, зменшуючи його обсяг і, відповідно, інвестиційну привабливість. У системі управління він виконує аналітичну функцію, оскільки дозволяє виявити слабкі місця в організації виробництва, маркетингу чи фінансів. Водночас, за умови належного реагування, збиток може стати точкою відліку для трансформації бізнес-моделі, підвищення ефективності та відновлення прибутковості.

Таблиця 1.3

Класифікація прибутку

Класифікаційна ознака	Вид прибутку	Характеристика
За методикою розрахунку	Бухгалтерський прибуток	Визначається як різниця між доходами та витратами згідно з обліковими стандартами
	Економічний прибуток	Враховує як явні, так і неявні витрати, включаючи альтернативну вартість ресурсів
За метою обліку	Обліковий прибуток	Використовується для внутрішнього аналізу
	Податковий прибуток	Розраховується відповідно до вимог фіскального законодавства
За видом діяльності	Операційний прибуток	Результат основної діяльності підприємства
	Інвестиційний та фінансовий прибуток	Формуються внаслідок операцій з активами, цінними паперами, кредитами тощо
За впливом інфляції	Номінальний прибуток	Без урахування змін купівельної спроможності
	Реальний прибуток	Скоригований на інфляційні процеси
За цільовим використанням	Реінвестований прибуток	Спрямовується на розвиток підприємства
	Спожитий прибуток	Використовується для виплат власникам або поточних потреб
За алгоритмом розрахунку	Валовий прибуток	Кожен із них має своє місце в структурі фінансової звітності
	Операційний прибуток	
	Прибуток до оподаткування	
	Чистий прибуток	
За об'єктами визначення	Прибуток підприємства	Загальний фінансовий результат діяльності підприємства за певний період
	Прибуток окремих підрозділів	Визначається як результат діяльності структурних одиниць підприємства
	Прибуток окремих видів продукції	Відображає ефективність виробництва та реалізації конкретної продукції
	Прибуток окремих господарських операцій	Характеризує фінансовий результат окремих операцій, угод або проектів
За регулярністю формування	Звичайний прибуток	Формується систематично
	Надзвичайний прибуток	Виникає внаслідок одноразових подій (наприклад, благодійних надходжень)
За періодом формування	Прибуток звітного періоду	Поточний фінансовий результат
	Прибуток минулих періодів	Використовується для ретроспективного аналізу

Джерело. Складено автором за [21, 48].

Показник прибутку (збитку) трактується у бухгалтерському обліку як фінансові результати, які формуються за видами діяльності (операційної, інвестиційної, фінансової), за періодами та за об'єктами аналізу. Тракткування поняття «фінансові результати» охоплює його зміст як узагальненого показника ефективності господарської діяльності підприємства, що формується на основі співвідношення доходів і витрат за певний період.

1.2. Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку фінансових результатів діяльності

Нормативне регулювання бухгалтерського обліку фінансових результатів здійснюється на основі багаторівневої системи нормативно-правових актів, що охоплює п'ять рівнів управлінської і правової ієрархії. До цієї системи належать законодавчі документи, прийняті вищими органами державної влади – як законодавчої, так і виконавчої, нормативні акти Міністерства фінансів України, інструктивні матеріали інших міністерств і центральних органів виконавчої влади, а також внутрішні регламенти, положення та облікові політики, затверджені на рівні окремих підприємств.

Перший, базовий рівень регулювання обліку фінансових результатів визначається положеннями Конституції України, яка закладає загальні принципи правового регулювання фінансово-господарської діяльності.

На другому рівні облік фінансових результатів здійснюється відповідно до положень Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2], який формує уніфіковану правову та методологічну основу для ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в державі, та Податкового кодексу України [1], на основі якого визначається порядок формування об'єкта оподаткування прибутком підприємства.

Третій рівень представлений нормативними документами центральних органів виконавчої влади (Міністерства фінансів України). Це положення (стандарти) бухгалтерського обліку – НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до

фінансової звітності» [6], НП(С)БО 15 «Дохід» [7], НП(С)БО 16 «Витрати» [8], НП(С)БО 17 «Податок на прибуток», а також МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [13], МСФЗ для малих і середніх підприємств [14], Концептуальна основа фінансової звітності [4] та інші методичні рекомендації, інструкції, листи та роз'яснення, які конкретизують порядок обліку доходів, витрат, формування прибутку (збитку), а також вимоги до розкриття інформації у фінансовій звітності.

Четвертий рівень нормативного регулювання бухгалтерського обліку ґрунтується на використанні Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, а також Інструкції щодо його застосування [3, 10].

П'ятий рівень – це внутрішні нормативні документи підприємства: облікова політика, посадові інструкції, регламенти документообігу, графіки облікових процедур, положення про інвентаризацію, порядок формування управлінської звітності тощо. Саме на цьому рівні відбувається адаптація загальнодержавних норм до конкретних умов функціонування підприємства, що забезпечує гнучкість і ефективність облікової системи.

Ця багаторівнева система нормативного регулювання дозволяє забезпечити комплексний підхід до ведення бухгалтерського обліку фінансових результатів, узгоджуючи загальні принципи з галузевими особливостями та внутрішніми потребами підприємства.

Визначення фінансових результатів подані у нормативних джерелах (табл. 1.4). Поняття фінансового результату трактується як узагальнюючий показник ефективності діяльності підприємства, що формується на основі співвідношення доходів і витрат за певний звітний період. У НП(С)БО 1 фінансовий результат конкретизується через прибуток і збиток: прибуток визначається як перевищення доходів над витратами, а збиток – як ситуація, коли витрати перевищують доходи, отримані внаслідок їх здійснення.

Таблиця 1.4

Трактування фінансових результатів у нормативних джерелах

Джерело	Сутність поняття
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [9]	Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов’язані з ними витрати. Збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати
Концептуальна основа фінансової звітності [4]	Прибуток часто використовується як показник результатів діяльності або як основа для інших показників, таких як прибутковість інвестицій чи прибуток на акцію
Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств [14]	Результати діяльності – це співвідношення доходу та витрат підприємства протягом звітного періоду
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» [13]	Загальний сукупний прибуток – це зміна у власному капіталі протягом періоду внаслідок операцій та інших подій, окрім тих змін, що виникли внаслідок операцій з власниками, які діють згідно з їх повноваженнями власників. Загальний сукупний прибуток включає всі компоненти «прибутку або збитку» та «іншого сукупного прибутку»

У Концептуальній основі фінансової звітності прибуток розглядається не лише як результат діяльності, а й як база для розрахунку інших аналітичних показників, зокрема прибутковості інвестицій та прибутку на акцію, що підкреслює його значення для оцінки фінансового стану підприємства.

Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств визначає фінансовий результат як співвідношення доходу та витрат підприємства протягом звітного періоду, акцентуючи увагу на простоті та доступності обліку для невеликих суб’єктів господарювання.

У Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» поняття фінансового результату розширюється до загального сукупного прибутку, який охоплює всі компоненти прибутку або збитку, а також іншого сукупного доходу. Такий підхід дозволяє відобразити зміни у власному капіталі підприємства, що виникають не лише внаслідок операційної діяльності, а й у результаті переоцінки активів, курсових різниць та інших подій, які не включаються до звичайного прибутку чи збитку.

Таким чином, фінансовий результат у сучасній обліковій практиці є багатогранним поняттям, яке охоплює як базові співвідношення доходів і

витрат, так і ширші зміни у фінансовому стані підприємства, що відображаються у звітності відповідно до національних та міжнародних стандартів.

Відповідно до положень НП(С)БО 1, доходи розглядаються як приріст економічних вигод, що проявляється у збільшенні активів або зменшенні зобов'язань, і, як наслідок, веде до зростання власного капіталу підприємства, за винятком випадків, коли капітал збільшується за рахунок внесків власників. Витрати, навпаки, є зменшенням економічних вигод, що відбувається через скорочення активів або збільшення зобов'язань, і призводить до зменшення власного капіталу, окрім ситуацій, коли таке зменшення є результатом вилучення або розподілу капіталу власниками [6].

Згідно з НП(С)БО 15, дохід визнається у момент збільшення активу або зменшення зобов'язання, що спричиняє приріст власного капіталу (крім внесків учасників), за умови, що його оцінка може бути достовірно визначена [7].

Дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів або інших активів визнається у бухгалтерському обліку лише за умови дотримання низки критеріїв. По-перше, підприємство повинно передати покупцеві всі ризики та вигоди, пов'язані з правом власності на відповідний актив. По-друге, після реалізації підприємство не має продовжувати здійснювати управління або контроль над переданою продукцією. Крім того, сума доходу має бути чітко і достовірно визначена. І нарешті, повинна існувати обґрунтована впевненість у тому, що внаслідок здійсненої операції підприємство отримає економічні вигоди, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно оцінені.

Дохід, що виникає в результаті надання послуг, визнається на дату балансу відповідно до ступеня завершеності виконання операції, за умови, що її результат може бути достовірно оцінений. Така оцінка вважається можливою, якщо виконуються певні умови: підприємство здатне точно визначити суму доходу; існує обґрунтована впевненість у надходженні економічних вигод від надання послуг; можна достовірно оцінити рівень завершеності виконання робіт на звітну дату; а також є можливість точно визначити понесені витрати,

необхідні для надання послуг і їх завершення.

Витрати звітного періоду, відповідно до НП(С)БО 16, визнаються у випадках зменшення активів або збільшення зобов'язань, що зумовлює зниження власного капіталу підприємства (крім випадків його вилучення чи розподілу власниками), за умови, що такі витрати можуть бути достовірно оцінені [8].

Витрати певного звітного періоду визнаються у момент визнання доходу, для отримання якого вони були понесені, що відповідає принципу відповідності доходів і витрат. У випадках, коли витрати не можуть бути безпосередньо співвіднесені з конкретним доходом, вони включаються до складу витрат того періоду, в якому фактично були здійснені. Якщо ж актив забезпечує отримання економічних вигод протягом декількох звітних періодів, його вартість розподіляється систематично між відповідними періодами, зокрема шляхом нарахування амортизації.

Фінансові результати діяльності підприємства зазвичай класифікують відповідно до видів діяльності, у межах яких вони формуються: операційної, фінансової та інвестиційної (рис. 1.2).

Відповідно доходи і витрати підприємства теж класифікують щодо існуючих видів діяльності підприємства.

Так, у системі бухгалтерського обліку доходи класифікують за такими категоріями: дохід (виручка), отриманий від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг; інші операційні доходи; фінансові доходи; інші доходи (рис. 1.3).

Класифікація доходів підприємства здійснюється відповідно до НП(С)БО 1, де визначено склад кожної групи доходів. Зокрема, дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг трактується як сукупна сума надходжень від їх продажу, без урахування знижок, повернення реалізованої продукції та податків, що стягуються з продажу (зокрема, податку на додану вартість, акцизного збору тощо) [6].

Рис. 1.2. Види діяльності підприємства

Джерело. Побудовано автором за [6].

Рис. 1.3. Класифікація доходів за видами діяльності

Джерело. Побудовано автором за [6, 7].

До інших операційних доходів належать усі надходження, що виникають у межах операційної діяльності підприємства, але не є виручкою від реалізації продукції, робіт чи послуг. До цієї категорії, зокрема, включаються: доходи, отримані від надання активів в операційну оренду; позитивні курсові різниці,

що виникають у процесі операційної діяльності; прибутки від реалізації оборотних активів, за винятком фінансових інвестицій.

Фінансові доходи охоплюють дивіденди, проценти та інші надходження, що виникають у результаті здійснення фінансових інвестицій, за винятком тих, які обліковуються за методом участі в капіталі.

Інші доходи включають: дивіденди та проценти, отримані від фінансових вкладень, необоротних активів і цілісних майнових комплексів; доходи, що виникають унаслідок неопераційних курсових різниць; інші надходження, що виникають у межах звичайної діяльності підприємства, але не мають прямого зв'язку з його операційною діяльністю.

Витрати діяльності класифікують наступним чином (рис. 1.4).

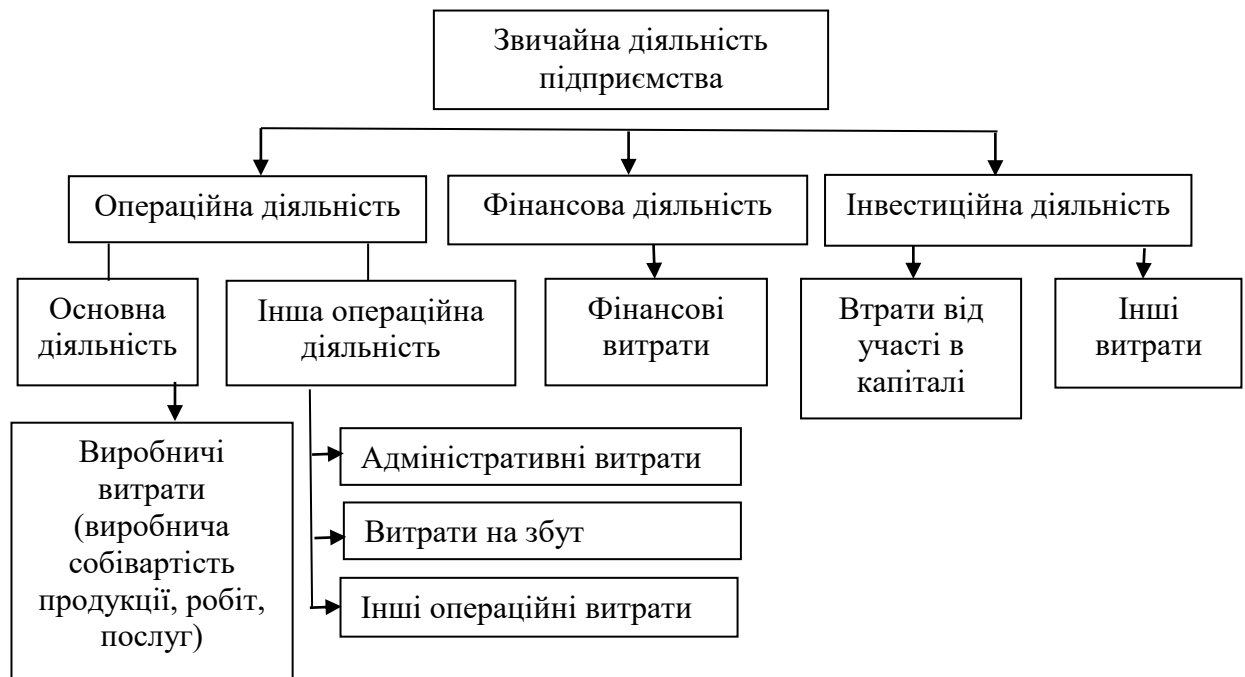

Рис. 1.4. Класифікація витрат за видами діяльності

Джерело. Побудовано автором за [6, 8].

Виробнича собівартість виготовленої продукції (виконаних робіт, наданих послуг) за звітний період, а також нерозподілені постійні загальновиробничі витрати та витрати, що перевищують нормативний рівень, у сукупності формують собівартість реалізації продукції, робіт, послуг.

Залежно від способу включення витрат до виробничої собівартості, їх поділяють на прямі та непрямі. Прямі витрати – це витрати, які можна

безпосередньо віднести до виробництва конкретного виду продукції, роботи чи послуги на підставі первинної документації. Непрямі витрати – це витрати, які не піддаються прямому економічно обґрунтованому розподілу між окремими видами продукції і потребують застосування методів розподілу.

До складу прямих матеріальних витрат належать витрати на сировину, матеріали, комплектуючі, напівфабрикати, деталі та інші ресурси, що безпосередньо використовуються у процесі виробництва і входять до складу готової продукції. Такі витрати піддаються точному вимірюванню та можуть бути прямо віднесені на конкретний об'єкт витрат.

Прямі витрати на оплату праці охоплюють витрати на заробітну плату працівників, які безпосередньо беруть участь у виробничому процесі. Це можуть бути робітники виробничих ліній або спеціалісти, залучені до виготовлення конкретної продукції, роботи чи послуги. Такі витрати також піддаються точному обліку і можуть бути прямо віднесені до відповідного виробу або партії.

Інші прямі витрати включають витрати, які прямо пов'язані з виробництвом конкретного продукту, зокрема: нарахування на соціальне страхування; орендні платежі за використання земельних ділянок або майнових паїв; амортизаційні відрахування; втрати від браку продукції тощо. Ці витрати також можуть бути точно ідентифіковані та віднесені на відповідний об'єкт витрат.

Непрямі витрати, що включаються до виробничої собівартості, поділяються на змінні загальновиробничі витрати, які змінюються залежно від обсягу виробництва, та постійні загальновиробничі витрати, які розподіляються між окремими видами продукції відповідно до встановлених методик.

До складу загальновиробничих витрат належать різноманітні витрати, пов'язані з організацією та обслуговуванням виробничого процесу на підприємстві. Ці витрати не можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного виду продукції, роботи чи послуги, але є необхідними для забезпечення функціонування виробництва в цілому.

Загальновиробничі витрати поділяються на окремі групи залежно від їх економічного змісту та характеру використання у виробничому процесі. Так, до складу загальновиробничих витрат входять витрати на управління виробництвом, амортизаційні відрахування щодо основних засобів і нематеріальних активів, які використовуються у загальновиробничих цілях, а також витрати на їх утримання, експлуатацію, ремонт, страхування та оренду. До цієї категорії також належать витрати, спрямовані на вдосконалення технологічних процесів і організаційної структури виробництва, витрати на комунальні послуги, пов'язані з утриманням виробничих приміщень (опалення, освітлення, водопостачання тощо), а також витрати на обслуговування виробництва, заходи з охорони праці, техніки безпеки та захисту довкілля.

Класифікація загальновиробничих витрат передбачає їх поділ на змінні та постійні залежно від характеру реагування на зміну обсягів виробництва. Змінні загальновиробничі витрати охоплюють витрати, пов'язані з обслуговуванням і управлінням виробництвом, які змінюються прямо або майже прямо пропорційно до обсягу виробленої продукції. Зі збільшенням виробничої активності такі витрати, як правило, зростають, а при її зниженні – відповідно зменшуються. Конкретна динаміка залежить від особливостей технологічного процесу та організації управління.

Розподіл змінних витрат між об'єктами калькулювання здійснюється на основі обраної бази, яка найточніше відображає зв'язок між витратами та обсягом виробництва. Такими базами можуть бути кількість відпрацьованих годин, сума заробітної плати, обсяг продукції або величина прямих витрат. На основі обраної бази визначається ставка розподілу, яка застосовується до фактичного рівня виробничої активності у звітному періоді.

Постійні загальновиробничі витрати, навпаки, характеризуються стабільністю і не змінюються істотно залежно від обсягу виробництва. Вони також включають витрати на управління та обслуговування виробництва, але залишаються незмінними навіть при коливаннях виробничої потужності. Розподіл постійних витрат між об'єктами здійснюється аналогічно до змінних –

із застосуванням відповідної бази, проте з урахуванням нормального рівня потужності, тобто стандартного обсягу виробництва, прийнятого на підприємстві.

У випадку, коли частина постійних витрат не може бути розподілена, вона включається до собівартості реалізованої продукції, робіт або послуг у тому періоді, коли ці витрати виникли. Це означає, що навіть нерозподілені витрати враховуються у складі собівартості, що забезпечує повноту обліку. Важливим є дотримання принципу, згідно з яким загальна сума розподілених і нерозподілених постійних витрат не повинна перевищувати їх фактичний розмір. Такий підхід унеможлиблює перенесення витрат на майбутні періоди або включення витрат, які не були понесені, і сприяє точному визначенню собівартості продукції та прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Підприємство самостійно визначає перелік і склад змінних та постійних загальновиробничих витрат, виходячи зі специфіки своєї діяльності та внутрішньої облікової політики.

Класифікація витрат іншої операційної діяльності дає змогу підприємству точніше аналізувати, контролювати й ефективно управляти витратами в межах операційної діяльності.

Зокрема адміністративні витрати є загальногосподарськими витратами, спрямованими на обслуговування та управління підприємством, і включають витрати на утримання апарату управління, оплату праці адміністративного персоналу, професійні послуги (юридичні, аудиторські, консультаційні), витрати на ділові поїздки, зв'язок, канцелярські товари, амортизацію адміністративних основних засобів, а також інші витрати, пов'язані із забезпеченням загального функціонування підприємства, але не пов'язані безпосередньо з виробничою, збутовою чи фінансовою діяльністю.

Витрати на збут (торговельні витрати) пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг), маркетингом, рекламою, дистрибуцією продукції, а також включають витрати на пакування, транспортування, навантажувально-розвантажувальні роботи, зберігання готової продукції на

складах, оплати праці персоналу, задіяного в процесі збуту, витрати на гарантійне обслуговування, представницькі витрати, комісійні винагороди посередникам та інші витрати, безпосередньо пов'язані з просуванням продукції до споживача.

Інші операційні витрати включають широкий спектр витрат, що виникають у зв'язку з операційною діяльністю підприємства і не включаються до собівартості реалізованої продукції. До них належать, зокрема, витрати на дослідження й розробки, витрати від операційної курсової різниці, втрати від знецінення запасів, нестачі та псування активів у межах норм, витрати на утримання об'єктів соціально-культурного призначення, а також інші витрати, пов'язані з основною діяльністю підприємства, але не пов'язані безпосередньо з виробництвом або збутом продукції.

Фінансові витрати охоплюють витрати підприємства, пов'язані з обслуговуванням залученого капіталу, зокрема сплату процентів за користування отриманими кредитами, випущеними облігаціями, фінансовою орендою та іншими формами запозичень. Водночас до цієї категорії не включаються фінансові витрати, які підлягають капіталізації до собівартості кваліфікаційних активів відповідно до вимог НП(С)БО 31 «Фінансові витрати». Окремо виділяються втрати від участі в капіталі – це збитки, що виникають унаслідок інвестування в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, які обліковуються за методом участі в капіталі.

Інші витрати включають витрати, що виникають у процесі господарської діяльності, але не мають прямого зв'язку з виробництвом або реалізацією продукції, робіт чи послуг. До них належать: собівартість реалізованих фінансових інвестицій (з урахуванням їх балансової вартості та супутніх витрат), втрати від зменшення корисності або безоплатної передачі необоротних активів, збитки від неопераційних курсових різниць, сума уцінки необоротних активів і фінансових інвестицій, витрати на ліквідацію основних засобів (зокрема демонтаж, розбирання), залишкова вартість списаних активів, а також інші витрати, що не підпадають під інші категорії.

Відповідно до положень НП(С)БО 17 «Податок на прибуток» до витрат відносять і податок на прибуток.

У бухгалтерському обліку витрати та доходи фіксуються відповідно до принципів нарахування, відповідності та періодичності. Застосування цих принципів гарантує послідовність, достовірність і зіставність фінансової звітності, що, своєю чергою, дає змогу керівництву підприємства та зовнішнім користувачам інформації формувати обґрунтовані висновки щодо фінансового стану та ефективності діяльності підприємства.

Висновки до розділу 1

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що прибуток є багатовимірною економічною категорією, яка поєднує в собі кількісні та якісні характеристики, виконує низку ключових функцій і слугує основним критерієм ефективності господарської діяльності підприємства. Його роль виходить далеко за межі простого фінансового результату, охоплюючи мотиваційні, оціночні, розподільчі та стратегічні аспекти управління. Прибуток забезпечує фінансову основу для розвитку, інновацій, інвестування та соціальної відповідальності, а також формує податкову базу для держави, впливаючи на макроекономічні процеси.

Водночас теоретичне осмислення сутності прибутку залишається предметом наукових дискусій, що свідчить про складність і багатогранність цієї категорії. Різноманіття підходів до її визначення – від класичних до сучасних, від бухгалтерських до економічних – демонструє потребу в комплексному аналізі, який враховує історичну еволюцію, ринкову логіку та практичні вимоги управління. Класифікація прибутку за різними ознаками дозволяє адаптувати його аналіз до конкретних управлінських завдань, забезпечити точність обліку та ефективність фінансового планування, що є необхідною умовою для стабільного функціонування і розвитку підприємства.

Законодавчо-нормативна база з обліку фінансових результатів в Україні

охоплює сукупність нормативних актів, які регламентують порядок визнання, оцінки, класифікації та відображення доходів, витрат і прибутку (збитку) у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Її метою є забезпечення достовірності, послідовності та порівняльності фінансової інформації, що є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Центральним нормативним документом у цій сфері є НП(С)БО 15 «Дохід», НП(С)БО 16 «Витрати» та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Ці документи встановлюють принципи нарахування, відповідності доходів і витрат, а також правила їх розкриття у звітності. Дотримання вимог нормативної бази сприяє прозорості фінансової інформації, підвищує довіру з боку інвесторів, кредиторів і державних органів, а також забезпечує єдність підходів до формування фінансових результатів у межах національної системи обліку.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ»

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства

Приватне підприємство «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» є суб'єктом господарювання, що здійснює діяльність у сфері технічного обслуговування систем безпеки, зокрема протипожежного спостереження. Підприємство було зареєстроване 2 жовтня 2007 року в місті Львів (вул. Зелена, буд. 149), що свідчить про понад п'ятнадцятирічний досвід функціонування на ринку охоронних послуг. Засновником та керівником підприємства є Волчек Володимир Чеславович, який здійснює стратегічне управління та представляє інтереси підприємства в зовнішньому середовищі. Розмір статутного капіталу становить 10000,00 грн.

Основним видом діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» згідно з КВЕД є 80.20 – обслуговування систем безпеки, зокрема цілодобове протипожежне спостереження, що включає: моніторинг або дистанційний контроль електронних систем безпеки, таких як охоронна та пожежна сигналізація, у т. ч. їх установлення й технічне обслуговування; установлення, обслуговування, ремонт і регулювання механічних та електронних захисних пристроїв, сейфів і споруд безпеки для здійснення контролю та дистанційного спостереження. Інші види діяльності включають: установлення та монтаж машин і устаткування.

Підприємство орієнтується на обслуговування як приватних клієнтів, так і корпоративних замовників, зокрема закладів освіти (НУ «Львівська політехніка»), охорони здоров'я (підприємство «Західний реабілітаційно-спортивний центр» Національного комітету спорту інвалідів України, комунальне некомерційне підприємство «5-а міська клінічна поліклініка м. Львова»), культури (комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський

академічний обласний музично-драматичний театр ім. Юрія Дрогобича», «Культурно-освітній центр імені О. Довженка») та об'єктів критичної інфраструктури (Львівський центр надання послуг учасникам бойових дій, Львівське КП «Львівелектротранс», ПРАТ «НАЦІОНАЛЬНА ЕНЕРГЕТИЧНА КОМПАНІЯ «УКРЕНЕРГО»).

Організаційна структура підприємства є функціональною, що дозволяє ефективно розподіляти обов'язки між підрозділами відповідно до їх спеціалізації. До основних структурних одиниць належать:

- технічний відділ, який відповідає за монтаж, налаштування та обслуговування обладнання;
- оперативний центр, що здійснює цілодобовий моніторинг сигналів та реагування на тривожні події;
- адміністративно-фінансовий відділ, який забезпечує управління ресурсами, ведення бухгалтерського обліку та кадрову політику;
- відділ клієнтської підтримки, що координує взаємодію із замовниками, укладання договорів та супровід послуг.

Структура управління підприємства є централізованою, з чітко визначеним ієрархічним підпорядкуванням. Директор підприємства здійснює загальне керівництво, приймає стратегічні рішення та контролює виконання ключових завдань. На середньому рівні управління функціонують керівники відповідних відділів, які координують роботу підлеглих працівників та забезпечують реалізацію операційних процесів. Оперативний рівень представлений технічним персоналом, диспетчерами та монтажниками, які безпосередньо виконують виробничі функції.

Дотримуючись вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» самостійно визначило форму ведення та організації бухгалтерського обліку – журнально-ордерна форма обліку, реалізована за допомогою автоматизованої системи ВАР (Business Automation Framework). Водночас облікова політика, яка регламентує порядок ведення обліку та є обов'язковою для всіх структурних підрозділів і

працівників, не затверджена окремим наказом про організацію бухгалтерського обліку. Організацією та веденням бухгалтерського обліку на підприємстві займається головний бухгалтер Банера Надія Петрівна, яка має відповідну вищу освіту та значний досвід роботи у сфері бухгалтерського і фінансового обліку.

Аналіз фінансово-економічних показників діяльності підприємства є важливим інструментом для оцінки його фінансового стану, рівня ефективності використання ресурсів та визначення перспективних напрямів розвитку. Такий підхід сприяє формуванню обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на підвищення результативності та стабільності функціонування підприємства.

У межах дослідження було використано фінансову звітність підприємства, зокрема форму 1-мс «Баланс» та форму 2-мс «Звіт про фінансові результати», що наведені у додатках Б, В та Д. Аналіз охоплює трирічний період – з 2022 по 2024 рр., що дозволяє простежити динаміку змін та виявити ключові тенденції у діяльності підприємства.

Оптимальне співвідношення активів підприємства та джерел їх фінансування створює умови для результативного ведення господарської діяльності, сприяє досягненню економічних переваг і зміцненню конкурентних позицій на ринку [37].

Аналіз активів ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за їх складом, структурною побудовою та змінами в динаміці за період 2021-2023 рр. представлено у табл. 2.1. Структуру розміщення капіталу ілюструє рис. 2.1.

У 2023 р. порівняно з попереднім суттєвих змін щодо величини активів не відбулося. У 2024 р. загальна вартість активів підприємства зменшилася на 356 тис. грн порівняно з 2023 р., що становить падіння на 20,7%. Це свідчить про зниження ресурсної бази підприємства, що може бути наслідком зменшення обсягів діяльності, реалізації частини активів або оптимізації структури балансу.

Таблиця 2.1

Склад і структура активів ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 рік		2023 рік		2024 рік		Відхилення (+,-)		Темп зміни, %	
	сума тис. грн.	питома вага, %	сума тис. грн.	питома вага, %	сума тис. грн.	питома вага, %	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
I. Необоротні активи										
Основні засоби	467,6	27,8	410,5	23,8	354,7	25,9	-57,1	-55,8	87,8	86,4
первісна вартість	963,1	57,3	971,1	56,3	982,7	71,9	8	11,6	100,8	101,2
знос	495,5	29,5	560,6	32,5	628	45,9	65,1	67,4	113,1	112,0
Усього за розділом I	467,6	27,8	410,5	23,8	354,7	25,9	-57,1	-55,8	87,8	86,4
II. Оборотні активи										
Запаси	72	4,3	82,5	4,8	89	6,5	10,5	6,5	114,6	107,9
Поточна дебіторська заборгованість	1078,6	64,1	1039,1	60,3	856,6	62,6	-39,5	-182,5	96,3	82,4
Гроші та їх еквіваленти	52,5	3,1	179,3	10,4	54,7	4,0	126,8	-124,6	341,5	30,5
Інші необоротні активи	11,2	0,7	12,1	0,7	12,5	0,9	0,9	0,4	108,0	103,3
Усього за розділом II	1214,3	72,2	1313	76,2	1012,8	74,1	98,7	-300,2	108,1	77,1
Усього активів	1681,9	100	1723,5	100	1367,5	100	41,6	-356	102,5	79,3

Джерело. Складено автором за даними додатків Б, В, Д.

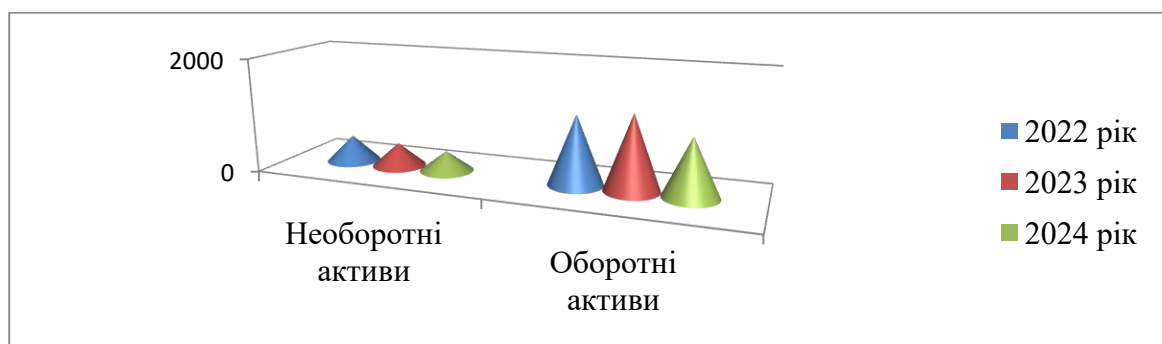

Рис. 2.1. Структура активів ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр.

Джерело. Побудовано автором за даними табл. 2.1.

Вартість основних засобів знизилася з 467,6 тис. грн у 2022 р. до 354,7 тис. грн у 2024 р., тобто на 112,9 тис. грн. Зменшення первісної вартості є незначним (+19,6 тис. грн), тоді як знос зріс на 132,5 тис. грн, що свідчить про старіння активів та недостатнє оновлення матеріально-технічної бази. Частка основних засобів у структурі активів зменшилася з 27,8% до 25,9%, що може свідчити про перехід до мобільнішої моделі використання ресурсів.

Дебіторська заборгованість зменшилася на 182 тис. грн у 2024 р. порівняно з попереднім, що є позитивним сигналом – підприємство активно працює над поверненням коштів або зменшує ризики неплатежів. Частка дебіторської заборгованості у структурі активів залишилася стабільною – близько 60-64%, що свідчить про її стратегічну вагу в оборотному капіталі.

У 2023 р. спостерігалось різке зростання грошових коштів до 179,3 тис. грн, але в 2024 р. вони знову знизилися до 54,7 тис. грн. Це може свідчити про одноразове надходження (кредит, інвестиція), яке було використано для покриття витрат або інвестицій. Частка грошових коштів у структурі активів залишається низькою – 3-4%, що може обмежувати ліквідність підприємства.

Запаси зросли з 72 тис. грн у 2022 р. до 89 тис. грн у 2024 р., що може свідчити про підготовку до майбутніх продажів або сезонне накопичення. Частка запасів у структурі активів зросла з 4,3% до 6,5%, що є помірним і контрольованим зростанням.

Незначне зростання інших необоротних активів (на 1,3 тис. грн) не має суттєвого впливу на загальну структуру активів. Їх частка залишається стабільною – 0,7-0,9%, що свідчить про відсутність значних інвестицій у нематеріальні активи.

Проведений аналіз активів підприємства демонструє тенденцію до їх скорочення, зокрема основних засобів і дебіторської заборгованості, що може бути наслідком оптимізації структури балансу або зниження обсягів операційної діяльності. Зростання зносу свідчить про необхідність оновлення матеріально-технічної бази, а коливання грошових коштів – про нестабільність ліквідності. Водночас контрольоване зростання запасів і зменшення

дебіторської заборгованості є позитивними сигналами щодо операційної ефективності.

Аналіз пасивів ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за складом, структурою та в динаміці рр. представлено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Склад і структура пасивів ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 рік		2023 рік		2024 рік		Відхилення (+,-)		Темп зміни, %	
	сума тис. грн.	питома вага, %	сума тис. грн.	питома вага, %	сума тис. грн.	питома вага, %	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
I. Власний капітал										
Зареєстро-аний (пайовий) капітал	10	0,6	10	0,6	10	0,7	0	0	100,0	100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	922,9	54,9	882,2	51,2	614,6	44,9	-40,7	-267,6	95,6	69,7
Усього за розділом I	932,9	55,5	892,2	51,8	624,6	45,7	-40,7	-267,6	95,6	70,0
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення										
III. Поточні зобов'язання										
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	454	27,0	523,8	30,4	537,5	39,3	69,8	13,7	115,4	102,6
розрахунками з бюджетом	87,6	5,2	93,2	5,4	41,2	3,0	5,6	-52	106,4	44,2
розрахунками зі страхування	11,4	0,7	9,2	0,5	14,2	1,0	-2,2	5	80,7	154,3
розрахунками з оплати праці	49,7	3,0	41,8	2,4	54,5	4,0	-7,9	12,7	84,1	130,4
Інші поточні зобов'язання	146,3	8,7	163,3	9,5	95,5	7,0	17	-67,8	111,6	58,5
Усього за розділом III	749	44,5	831,3	48,2	742,9	54,3	82,3	-88,4	111,0	89,4
Усього пасивів	1681,9	100	1723,5	100	1367,5	100	41,6	-356	102,5	79,3

Джерело. Складено автором за даними додатків Б, В, Д.

Структура джерел капіталу представлена на рис. 2.2.

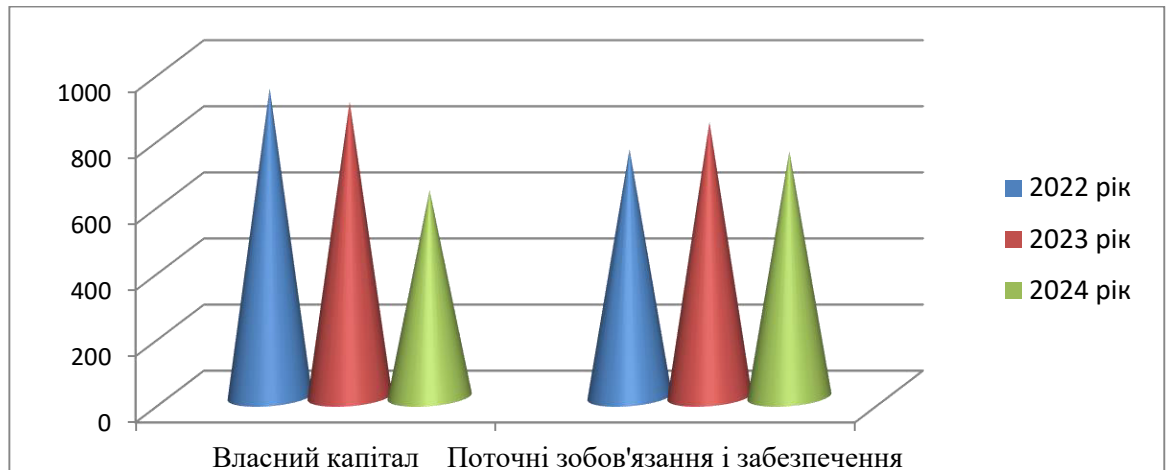

Рис 2.2. Структури пасивів ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр.

Джерело. Побудовано автором за даними табл. 2.2.

Аналізуючи структуру та динаміку пасивів ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» зазначимо, що зареєстрований капітал залишався незмінним протягом трьох років – 10 тис. грн, що становить 0,6-0,7% від загальної величини пасивів. Це свідчить про відсутність додаткових інвестицій або змін у власному капіталі.

Нерозподілений прибуток зменшився з 922,9 тис. грн (2022 р.) до 614,6 тис. грн (2024 р.), тобто на 308,3 тис. грн. Це може свідчити про зниження прибутковості або покриття збитків минулих періодів.

Загалом, частка власного капіталу у структурі пасивів знизилася з 55,5% до 45,7%, що вказує на зменшення фінансової автономії підприємства.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги зросла з 454 тис. грн (2022 р.) до 537,5 тис. грн (2024 р.) – приріст 83,5 тис. грн. Її частка у пасивах зросла з 27% до 39,3%, що свідчить про зростання залежності від постачальників.

Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом – значне скорочення з 87,6 тис. грн до 41,2 тис. грн, що може бути наслідком зменшення податкових зобов'язань або оптимізації податкового навантаження.

Кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування – незначні коливання, але у 2024 р. – ріст до 14,2 тис. грн, що може свідчити про

розширення страхового покриття або накопичення зобов'язань.

Кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці зросла з 41,8 тис. грн (2023 р.) до 54,5 тис. грн (2024 р.) – приріст 12,7 тис. грн, що може бути пов'язано з підвищенням зарплати або затримками у виплатах.

Інші поточні зобов'язання зменшилися з 163,3 тис. грн (2023 р.) до 95,5 тис. грн (2024 р.) – падіння на 67,8 тис. грн, що може свідчити про погашення короткострокових боргів або зменшення обсягу операційної діяльності.

Отже, у 2024 р. підприємство демонструє зниження загального обсягу пасивів, що може бути наслідком скорочення активності або реструктуризації зобов'язань. Водночас зменшення власного капіталу та зростання частки поточних зобов'язань свідчать про зниження фінансової стійкості. Підприємство стає більш залежним від зовнішніх джерел фінансування, що може впливати на його платоспроможність і інвестиційну привабливість.

З метою всебічного аналізу фінансового стану ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» доцільно розглянути процес формування його фінансових результатів та оцінити показники рентабельності у динаміці за 2022-2024 рр., проте дані дослідження будуть проведені у параграфі 3.2.

Ми ж для повноти аналізу фінансового стану розрахуємо показники ефективності діяльності, що включають показники ефективності використання персоналу, основних та оборотних засобів, фінансових ресурсів (табл. 2.3).

Аналіз показників ефективності використання персоналу засвідчив зростання продуктивності праці з 231,87 до 246,36 грн (+6,2%), а отже покращення ефективності використання персоналу, що можливо завдяки оптимізації процесів або підвищенню кваліфікації. Затратомісткість у 2023 р. зменшилась з 401,8 до 379,97 грн (-5,4%), що є позитивним сигналом, але в 2024 р. зросла до 404,29 грн (+6,4%), перевищивши початковий рівень. Це може свідчити про нестабільність у витратах, зміну цін на ресурси або неефективне управління. Зростання затратовіддачі з 0,002 до 0,003 у 2023 р. свідчить про тимчасове покращення ефективності, але повернення до 0,002 у 2024 р. вказує на втрату цього ефекту, що є наслідком зростання витрат або зниження доходів.

Таблиця 2.3

Показники ефективності діяльності
ПІ «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Показники ефективності використання персоналу			
Продуктивність праці, грн	231,87	238,85	246,36
Затратомісткість, грн	401,80	379,97	404,29
Затратовіддача, грн	0,002	0,003	0,002
Показники ефективності використання основних засобів			
Фондовіддача, грн	3,67	3,70	3,78
Фондомісткість, грн	0,27	0,27	0,26
Фондоозброєність, грн	52,69	64,47	65,13
Фондорентабельність, %	27,65	28,91	4,03
Показники ефективності використання оборотних активів			
Коефіцієнт оборотності	2,86	2,84	3,18
Коефіцієнт завантаження	0,35	0,35	0,31
Тривалість обороту, дні	125,73	126,97	113,29
Показники ефективності використання фінансових ресурсів			
<i>Коефіцієнти фінансової стійкості:</i>			
Коефіцієнт автономії	0,55	0,52	0,46
Коефіцієнт фінансової залежності	1,80	1,93	2,19
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,50	0,54	0,43
Коефіцієнт залучення зобов'язань	0,45	0,48	0,54
Коефіцієнт фінансової стабільності	1,25	1,07	0,84
Коефіцієнт фінансового ризику	0,80	0,93	1,19
<i>Коефіцієнти ліквідності та платоспроможності:</i>			
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,07	0,22	0,07
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,51	1,47	1,23
Коефіцієнт покриття	1,62	1,58	1,36

Джерело. Складено автором за даними додатків Б, В, Д.

Оцінка ефективності використання основних засобів ПІ «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» свідчить про певні позитивні тенденції, а також про наявність ризиків, які потребують управлінського реагування.

Так, зростання фондovіддачі з 3,67 до 3,78 грн свідчить про поступове підвищення продуктивності основних засобів – кожна гривня вартості основних засобів приносить більше виручки. Це позитивна динаміка, яка може бути результатом модернізації обладнання або ефективнішого його використання. Зниження фондомісткості з 0,27 до 0,26 грн підтверджує зростання фондovіддачі: для отримання одиниці продукції потрібно менше основних

засобів. Це свідчить про економне використання ресурсів і зменшення капіталомісткості виробництва. Фондоозброєність зросла з 52,69 до 65,13 грн, а це означає, що на одного працівника припадає більше основних засобів. Це свідчить про скорочення чисельності персоналу (на 3 особи), що підвищує потенціал продуктивності. Фондорентабельність різко впала з 28,91% до 4,03%, що є тривожним сигналом: хоча засоби використовуються ефективніше, їх прибутковість суттєво знизилась. Причини можуть бути пов'язані з падінням прибутку, зростанням витрат та неефективною структурою доходів.

Аналіз показників ефективності використання оборотних активів підприємства свідчить про позитивну динаміку у 2024 р. порівняно з попередніми періодами. Так, зростання коефіцієнта оборотності з 2,86 до 3,18 свідчить про прискорення обігу оборотних активів – підприємство швидше перетворює ресурси на виручку. Це ознака підвищення ефективності використання обігових коштів. Коефіцієнт завантаження знизився з 0,35 до 0,31, що є наслідком зростання оборотності – менше оборотних активів потрібно для забезпечення одиниці реалізованої продукції. Це свідчить про економніше використання ресурсів. Скорочення тривалості обороту з 126,97 до 113,29 днів підтверджує прискорення обігу – підприємство швидше реалізує послуги та отримує кошти, а це позитивно впливає на ліквідність і фінансову гнучкість.

Аналіз показників ефективності використання фінансових ресурсів ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» свідчить про поступове погіршення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства протягом 2022-2024 рр. Коефіцієнт автономії знизився з 0,55 до 0,46, що вказує на зменшення частки власного капіталу в загальній структурі джерел фінансування. Це означає, що підприємство стає більш залежним від зовнішніх джерел, що підтверджується зростанням коефіцієнта фінансової залежності з 1,80 до 2,19. Одночасно зменшився коефіцієнт маневреності власного капіталу з 0,50 до 0,43, що свідчить про зниження гнучкості у використанні власних коштів для фінансування поточної діяльності. Коефіцієнт залучення зобов'язань зріс з 0,45

до 0,54, тобто підприємство все більше покладається на позикові кошти. Це негативно впливає на коефіцієнт фінансової стабільності, який зменшився з 1,25 до 0,84, та на коефіцієнт фінансового ризику, що зріс з 0,80 до 1,19 – ознака підвищеної загрози втрати платоспроможності.

Щодо ліквідності ситуація також ускладнилася. Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2024 р. повернувся до критично низького рівня 0,07, як і у 2022 р., після короткочасного покращення у 2023 р. Коефіцієнт швидкої ліквідності знизився з 1,51 до 1,23, а коефіцієнт покриття – з 1,62 до 1,36, що свідчить про зменшення здатності підприємства своєчасно погашати поточні зобов'язання. У сукупності ці зміни свідчать про зростання фінансових ризиків, зниження стабільності та потребу в перегляді фінансової політики підприємства. Необхідно посилити контроль за структурою капіталу, оптимізувати витрати, активізувати роботу з дебіторами та забезпечити формування резервів для підтримки ліквідності.

Знання реального фінансового стану ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ», а також своєчасне і глибоке його дослідження із застосуванням відповідних методів аналізу та системи ключових показників є критично важливими для формування ефективної управлінської стратегії. Такий підхід дозволяє комплексно оцінити діяльність підприємства, визначити перспективні напрями розвитку, підвищити продуктивність, зміцнити конкурентні позиції на ринку та забезпечити стабільну прибутковість.

2.2. Практичні аспекти ведення обліку фінансових результатів діяльності підприємства

Документальне оформлення фінансових результатів є ключовим елементом бухгалтерського обліку, що забезпечує достовірність, прозорість і юридичну силу фінансової інформації. Воно дозволяє зафіксувати фактичні показники діяльності підприємства, підтвердити обґрунтованість доходів і витрат, а також слугує основою для аналізу, прийняття управлінських рішень і

складання звітності. Належне оформлення гарантує відповідність законодавчим вимогам, захищає інтереси підприємства в разі перевірок, сприяє формуванню довіри з боку інвесторів, контролюючих органів та інших зацікавлених сторін.

Порядок документального оформлення фінансових результатів охоплює кілька ключових етапів, які забезпечують достовірність, законність і аналітичну цінність фінансової інформації (рис. 2.3). Цей порядок забезпечує системність, контрольованість і правову захищеність фінансової інформації підприємства.

Рис. 2.3. Послідовність документального оформлення фінансових результатів

Джерело. Побудовано автором за даними [11, 24].

Документування господарських операцій підприємств здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства України, зокрема Законів «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2], «Про інформацію», Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку

[11], а також інших нормативно-правових актів. Оформлення фінансових результатів діяльності залежить від специфіки діяльності підприємства, типу виробництва, номенклатури продукції, управлінської структури, масштабів, технологічних особливостей та організації виробничого процесу.

З урахуванням специфіки діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ», основна увага приділяється фіксації факту надання послуг, їх обсягу, вартості та строків виконання. Первинними документами, що підтверджують дохід, є акти виконаних робіт (наданих послуг), договори з клієнтами та рахунки-фактури. Витрати фіксуються на основі накладних, платіжних доручень, актів закупівлі матеріалів, обліку заробітної плати та інших первинних документів. Уся інформація систематизується в бухгалтерському обліку згідно з рахунками витрат і доходів, що дозволяє сформувати звіт про фінансові результати.

Своєчасне оформлення та передача первинних документів між підрозділами підприємства забезпечує достовірність даних, необхідних для розрахунку прибутку, аналізу рентабельності і прийняття управлінських рішень. Внутрішній графік документообігу, регламентований обліковою політикою, сприяє оперативному збору інформації, формуванню фінансової звітності відповідно до вимог законодавства.

Облік фінансових результатів безпосередньо пов'язаний з обліком доходів і витрат, оскільки саме на їх основі визначається прибуток або збиток.

ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» веде облік доходів на рахунках класу 7 «Доходи і результати діяльності» [3]. Протягом звітного періоду за кредитом цих рахунків фіксується загальна сума доходу разом із непрямими податками, зборами та іншими обов'язковими платежами, включеними до вартості реалізації. За дебетом щомісяця відображаються суми відповідних податкових зобов'язань, а чистий дохід списується на рахунок 79 «Фінансові результати» – щомісячно або щорічно, залежно від облікової політики.

Для систематизації інформації про доходи від реалізації товарів, робіт і послуг ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» використовує рахунок 70 «Доходи від реалізації», зокрема субрахунки 702 «Дохід від реалізації товарів» та 703

«Дохід від реалізації робіт і послуг». За кредитом цих субрахунків відображається надходження доходу, за дебетом – суми непрямих податків, після чого залишок списується на рахунок 79 у порядку закриття.

Аналітичний облік доходів ведеться з деталізацією за видами товарів, робіт і послуг, регіонами збуту або іншими ознаками, визначеними внутрішніми потребами підприємства.

Узагальнення інформації про інші операційні доходи підприємства, що не стосуються реалізації товарів, робіт чи послуг, здійснюється на рахунку 71 «Інший операційний дохід». За кредитом цього рахунка відображається надходження таких доходів, а за дебетом – суми непрямих податків та їх подальше списання на рахунок 79. ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» використовує субрахунок 719 «Інші доходи від операційної діяльності».

Доходи від інвестицій у дочірні, асоційовані чи спільні підприємства, облік яких ведеться за методом участі в капіталі, відображаються на рахунку 72 «Дохід від участі в капіталі». Фінансові доходи, зокрема дивіденди, відсотки та інші надходження обліковуються на рахунку 73 «Інші фінансові доходи». Доходи, що виникають у процесі діяльності, але не пов'язані безпосередньо з операційною чи фінансовою діяльністю, фіксуються на рахунку 74 «Інші доходи». ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» таких доходів не отримує, відповідно і не використовує цих рахунків.

Кореспонденція рахунків з відображення доходів ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» представлена у додатку П.

У процесі обліку витрат ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» застосовує рахунки класу 9 «Витрати діяльності», що відповідає загальноприйнятій методології обліку витрат у сфері надання послуг [3].

Для узагальнення інформації про витрати, пов'язані з виробництвом робіт і послуг, використовується рахунок 23 «Виробництво», на якому за дебетом відображаються прямі матеріальні, трудові та інші витрати, а також частка загальновиробничих витрат і втрати від браку, а за кредитом – фактична собівартість завершених робіт і послуг, що списується на відповідні рахунки.

Аналітичний облік за рахунком 23 ведеться з деталізацією за видами виробництва, статтями витрат і групами послуг.

Загальновиробничі витрати, пов'язані з організацією виробничого процесу, управлінням підрозділами та експлуатацією обладнання, обліковуються на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», з подальшим щомісячним розподілом на рахунки 23 і 90 «Собівартість реалізації».

Рахунок 90 використовується для узагальнення витрат, пов'язаних із реалізацією готової продукції, робіт і послуг. Підприємство застосовує субрахунки 902 «Собівартість реалізованих товарів» та 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг» для обліку собівартості робіт і послуг.

Адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати, що не включаються до виробничої собівартості, обліковуються на рахунках 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» і 94 «Інші витрати операційної діяльності» відповідно. Для рахунка 94 підприємство використовує субрахунки 944 «Сумнівні та безнадійні борги» і 949 «Інші витрати операційної діяльності», що дозволяє деталізувати витрати.

Фінансові витрати, пов'язані з обслуговуванням запозичень, обліковуються на рахунку 95 «Фінансові витрати», втрати від участі в капіталі – на рахунку 96 «Втрати від участі в капіталі», витрати, які виникають під час діяльності, але не пов'язані з виробництвом чи реалізацією основних товарів, послуг, – на рахунку 97 «Інші витрати». Оскільки ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» не здійснює таких витрат, то і рахунків цих не застосовує.

Для обліку витрат, що мають бути віднесені на наступні звітні періоди, застосовується рахунок 39 «Витрати майбутніх періодів», що забезпечує коректне відображення витрат у часі.

Кореспонденція рахунків з відображення витрат ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» представлена у додатку Р.

Фінансовий результат діяльності підприємства визначається як чистий прибуток або збиток за звітний період. ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову

звітність в Україні» є юридичною особою, що належить до мікропідприємств, тому порядок визначення чистого прибутку наступний (рис. 2.4).

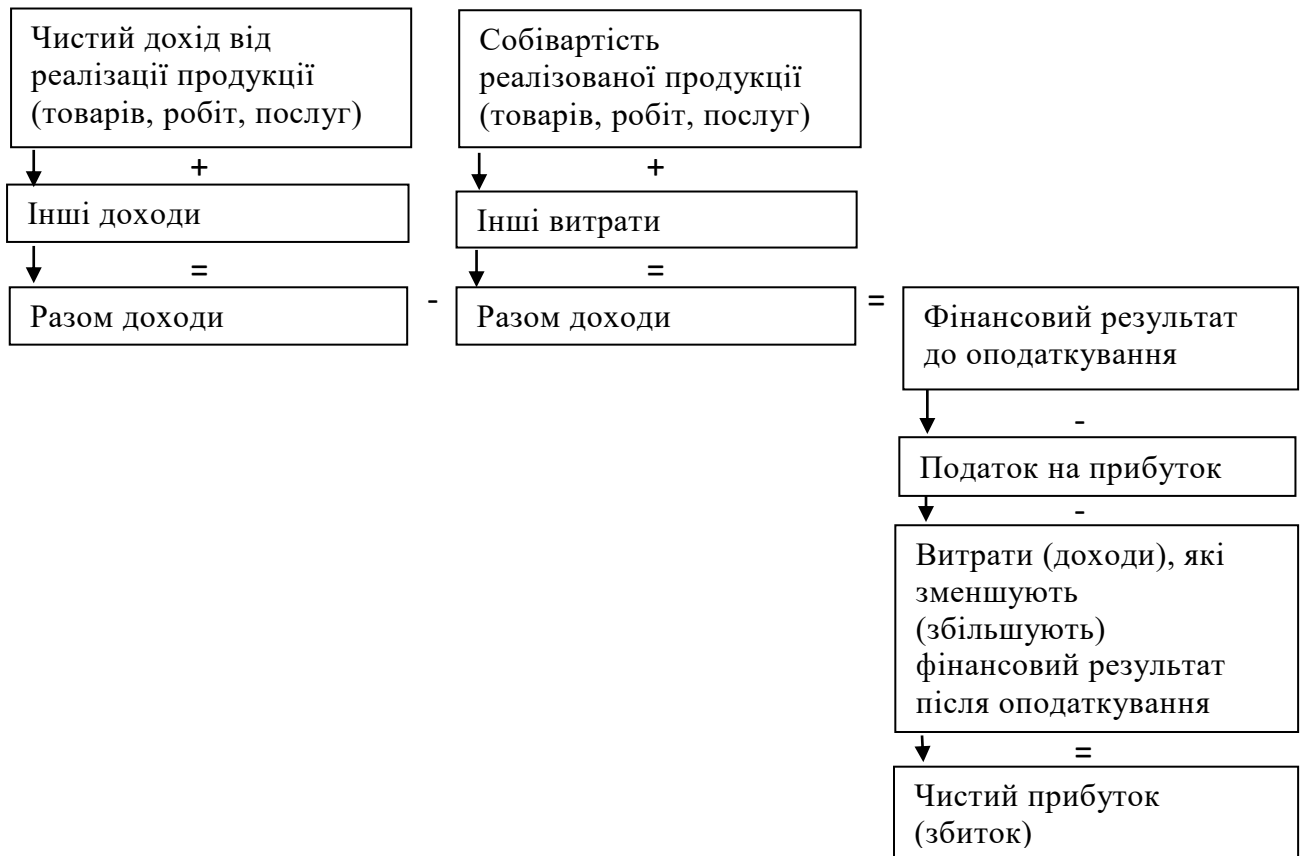

Рис. 2.4. Порядок визначення чистого прибутку мікропідприємства

Джерело. Побудовано автором за [9].

У статті «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» відображається виручка від реалізації продукції, товарів, виконаних робіт і наданих послуг, за вирахуванням непрямих податків, зборів тощо.

У статті «Інші доходи» наводяться суми надходжень від операційної діяльності, що не є виручкою від реалізації – доходи від операційної оренди активів, курсових різниць, відшкодування раніше списаних активів, реалізації оборотних активів, відсотків, участі в капіталі, фінансових інвестицій, реалізації необоротних активів, неопераційних курсових різниць тощо.

У статті «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)» відображається виробнича собівартість реалізованої продукції, робіт і послуг, а також собівартість реалізованих товарів, визначена відповідно до вимог НП(С)БО 16 «Витрати».

У статті «Інші витрати» узагальнюються витрати, що не включені до собівартості реалізованої продукції, але пов'язані з операційною та іншими видами діяльності підприємства. До них належать: адміністративні витрати, витрати на збут, собівартість реалізованих оборотних активів (крім готової продукції та товарів), списані безнадійні борги, втрати від знецінення запасів, курсові різниці, економічні санкції, витрати на сплату відсотків, втрати від участі в капіталі, реалізації фінансових інвестицій і необоротних активів, неопераційні курсові різниці, а також інші витрати. У цій статті також зазначається сума податків і зборів, що підлягають сплаті за звітний період згідно з чинним законодавством.

У статті «Фінансовий результат до оподаткування» фіксується різниця між загальними доходами та сукупними витратами підприємства.

У статті «Податок на прибуток» зазначається сума податку на прибуток, нарахована за звітний період.

У статті «Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування» відображаються суми витрат або доходів, що не визнаються об'єктами оподаткування відповідно до ПКУ та не включені до інших статей звіту.

У статті «Чистий прибуток (збиток)» визначається остаточний фінансовий результат діяльності підприємства – як різниця між прибутком до оподаткування, сумою податку на прибуток та коригуваннями, що впливають на результат після оподаткування.

Акумуляування інформації про фінансові результати підприємства здійснюється на рахунку 79. За кредитом цього рахунка, на підставі бухгалтерських довідок і розрахунків, відображають суми, що виникають у процесі закриття рахунків доходів, за дебетом – суми, що відповідають закриттю рахунків витрат, а також нараховану суму податку на прибуток. Аналітичний облік фінансових результатів ведеться з урахуванням їх характеру, видів реалізованих товарів, робіт, послуг та інших напрямів, які підприємство визначає самостійно.

Під час складання квартальної звітності здійснюється порівняння дебетових і кредитових оборотів рахунка 79. Якщо кредитовий оборот перевищує дебетовий, підприємство формує нерозподілений прибуток звітного періоду. У випадку, коли дебетовий оборот перевищує кредитовий, це свідчить про перевищення витрат над доходами, тобто про наявність непокритого збитку.

Фінансовий результат основної (операційної) діяльності підприємства визначається на субрахунку 791 «Результат операційної діяльності». За кредитом цього субрахунку фіксуються доходи від реалізації товарів, робіт, послуг та інших операційних надходжень (відповідно до рахунків 70, 71), за дебетом – витрати, що включають собівартість реалізації, адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати (рахунки 90, 92, 93, 94). Аналітичний облік результатів операційної діяльності здійснюється за видами результатів та іншими напрямками, визначеними підприємством у наказі про облікову політику.

Результати фінансових операцій підприємства обліковуються на субрахунку 792 «Результат фінансових операцій», а результати іншої діяльності – на субрахунку 793 «Результат іншої діяльності». Оскільки ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» не здійснює відповідних видів діяльності, то й не формує таких фінансових результатів.

Таким чином, фінансові результати визначаються окремо за кожним видом діяльності після завершення звітного періоду – місячного або річного.

Облік суми податку на прибуток, визначеної за даними бухгалтерського обліку, ведеться на рахунку 98 «Податок на прибуток». За дебетом цього рахунка відображається нарахована сума податку, а за кредитом – її включення до фінансових результатів на рахунку 79.

Для визначення остаточного фінансового результату необхідно здійснити закриття рахунка 98. Оскільки податок на прибуток обліковується загальною сумою без розподілу за видами діяльності, витрати з його сплати списуються на окремий субрахунок рахунка 79, обраний підприємством.

Порядок використання прибутку підприємство визначає самостійно. ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» розраховується з бюджетом за податками та з учасниками за виплатою дивідендів, а також на підприємстві створено фонд сплати дивідендів. Резервного фонду на підприємстві не сформовано, проте, за необхідності, це може бути реалізовано.

Після завершення звітного періоду залишок на рахунку 79 списується на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

Нерозподілений прибуток являє собою частину чистого прибутку підприємства, яка не була розподілена між акціонерами або власниками у формі дивідендів. На момент його виникнення весь обсяг чистого прибутку за звітний період може класифікуватися як нерозподілений.

Сума нерозподіленого прибутку, що залишилася за підсумками звітного року, або сума збитку, не покритого поточними доходами, обліковується на рахунку 44. За кредитом цього рахунка фіксується приріст прибутку від усіх видів діяльності, а за дебетом – суми збитків та напрями використання прибутку. Рахунок 44 деталізується такими субрахунками:

- 441 «Прибуток нерозподілений» – відображає залишок і рух нерозподіленого прибутку;

- 442 «Непокриті збитки» – фіксує суми збитків, які не були компенсовані. Їх списання здійснюється за рахунок нерозподіленого прибутку, резервного, пайового або додаткового капіталу;

- 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді» – відображає напрями використання прибутку в поточному періоді, зокрема нарахування дивідендів, формування резервного капіталу тощо. Наприкінці року залишок на цьому субрахунку закривається шляхом кореспонденції з субрахунками 441 та/або 442, при цьому сальдо переноситься на один із них.

Аналітичний облік використаного прибутку ведеться за напрямками його застосування.

У процесі складання річної фінансової звітності сума прибутку, використаного протягом року, списується з субрахунку 443 у кореспонденції з

дебетом субрахунку 441, що зменшує нерозподілений прибуток. Таким чином, субрахунок 443 закривається і не має залишку. Якщо весь прибуток, облікований на субрахунку 441, був розподілений у поточному році, то і цей субрахунок закривається без залишку.

У випадку, коли за результатами звітного року підприємство зазнало збитків, їх списання здійснюється за рахунок нерозподіленого прибутку, резервного, додаткового капіталу або інших джерел. У такому разі кредитується субрахунок 442 «Непокриті збитки» з одночасним дебетуванням рахунків 441, 42 «Додатковий капітал», 43 «Резервний капітал» тощо.

Кореспонденція рахунків з відображення фінансових результатів діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» представлена у додатку С.

ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ», як суб'єкт малого підприємництва, що застосовує просту систему бухгалтерського обліку, здійснює фіксацію фінансових результатів своєї діяльності в облікових регістрах та фінансовій звітності. На рис. 2.5 представлено схему руху інформації – від первинних облікових документів до узагальнених показників.

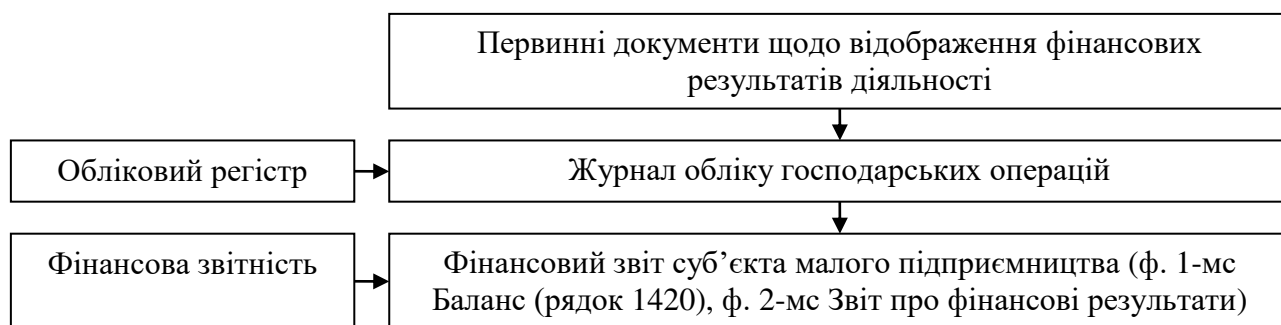

Рис. 2.5. Схема руху інформації про фінансові результати діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ»

Джерело. Побудовано автором за [9, 45].

У журналі обліку господарських операцій реєструються всі події, що мають фінансово-господарське значення для підприємства. До таких операцій належать: придбання і реалізація товарів, здійснення витрат, отримання доходів, нарахування і виплата заробітної плати, сплата податків тощо.

Звіт про фінансові результати містить інформацію, яка характеризує

фінансовий стан підприємства за визначений період. У ньому відображаються результати діяльності за окремими напрямками, а також узагальнені показники прибутку або збитку.

Облікові реєстри та форми фінансової звітності відіграють ключову роль у системі обліку та аналітики. Вони забезпечують збір, систематизацію та представлення інформації про всі господарські операції, що здійснюються.

Завдяки веденню облікових реєстрів і складанню фінансової звітності забезпечується можливість контролю та аналізу господарської діяльності. Ці інструменти дозволяють оцінити фінансову позицію та ефективність підприємства на певну дату, слугують основою для прийняття управлінських рішень, а також забезпечують прозорість у взаємодії з зовнішніми користувачами – інвесторами, кредиторами та державними органами.

2.3. Пріоритетні напрями удосконалення обліку фінансових результатів

Малі підприємства відіграють ключову роль у забезпеченні сталого економічного розвитку, формуванні конкурентного середовища, створенні робочих місць та активізації інноваційної діяльності. Гнучкість, здатність швидко адаптуватися до змін ринкової кон'юнктури та локальна прив'язаність до споживача роблять їх надзвичайно важливими для національної економіки.

Однак ефективне функціонування малих підприємств неможливе без належної організації бухгалтерського обліку, зокрема обліку фінансових результатів. Саме фінансові результати – прибуток або збиток – є основним індикатором економічної доцільності діяльності підприємства, його здатності до самофінансування, інвестування та виконання соціальних зобов'язань.

Удосконалення обліку фінансових результатів діяльності на малих підприємствах є необхідним з таких причин (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Необхідність удосконалення обліку фінансових результатів діяльності
на малих підприємствах

Причина	Обґрунтування
Прозорість і достовірність інформації	Якісний облік дозволяє формувати достовірні дані для внутрішнього аналізу, зовнішньої звітності та прийняття управлінських рішень. Це особливо важливо для взаємодії з контролюючими органами, інвесторами та кредиторами
Оцінка ефективності діяльності	Системний облік прибутків і витрат дає змогу об'єктивно оцінити рентабельність окремих напрямів діяльності, виявити резерви підвищення продуктивності та оптимізувати витрати
Формування податкових зобов'язань	Правильне визначення фінансового результату є основою для обчислення податку на прибуток, що знижує ризики податкових донарахувань, штрафів і фінансових втрат
Планування та стратегічне управління	Облік фінансових результатів забезпечує базу для фінансового планування, прогнозування грошових потоків, визначення потреб у фінансуванні та оцінки інвестиційної привабливості
Забезпечення сталого розвитку	Удосконалення облікових процедур сприяє підвищенню фінансової дисципліни, зміцненню внутрішнього контролю та формуванню довгострокової стратегії розвитку підприємства

Джерело. Складено автором за [39].

Таким чином, розвиток малих підприємств має супроводжуватися модернізацією облікової системи, що дозволить не лише забезпечити економічну стабільність самих підприємств, а й сприятиме загальному зростанню національної економіки.

Малі підприємства, з огляду на організаційну специфіку, мають низку особливостей у веденні обліку фінансових результатів, що зумовлює потребу в застосуванні адаптованих підходів до організації облікових процесів та їх удосконалення. Ефективність функціонування таких суб'єктів залежить від рівня розвитку системи обліку, тоді як їхні фінансові та кадрові ресурси часто є обмеженими, що ускладнює визначення оптимальних форм і методів обліку.

Однією з ключових рис обліку фінансових результатів у малому бізнесі є його спрощений характер. Відповідно до чинних стандартів бухгалтерського обліку, малі підприємства мають право застосовувати спрощену систему ведення обліку, що дозволяє зменшити обсяг документообігу та спростити

процедури складання фінансової звітності.

Додатково, малі підприємства можуть обрати спрощену систему оподаткування, що безпосередньо впливає на організацію обліку фінансових результатів. У цьому випадку звітність повинна відповідати вимогам податкового законодавства, зокрема щодо форми подання та порядку обчислення податкових зобов'язань.

Зважаючи на обмеженість ресурсів і потребу в економії часу, вимоги до обліку та звітності для малих підприємств є менш жорсткими. Замість деталізованих форм звітності вони можуть використовувати спрощені варіанти, що дозволяє оптимізувати витрати на облікову діяльність.

Облік фінансових результатів у малому бізнесі характеризується гнучкістю та можливістю оперативного коригування управлінських рішень. Підприємства мають змогу застосовувати спрощений План рахунків, затверджений на законодавчому рівні, що сприяє адаптації облікової системи до реальних потреб.

Сучасні комп'ютерні технології відкривають нові можливості для збору, збереження та узагальнення інформації про доходи і витрати. Використання програмних продуктів дозволяє малим підприємствам розширити аналітичні функції обліку та впроваджувати інноваційні методи управління фінансовими результатами. Водночас впровадження автоматизованих систем потребує значних інвестицій і наявності кваліфікованого персоналу, що може стати суттєвим викликом. Тому підприємство повинне ретельно оцінити свої фінансові можливості, щоб уникнути ризиків, пов'язаних із неефективним використанням ресурсів [34].

Моніторинг діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» дозволяє окреслити коло ключових проблем в обліку фінансових результатів підприємств, які впливають на точність, аналітичність і управлінську цінність інформації (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Проблеми обліку фінансових результатів підприємств

Проблема	Обґрунтування
Недостатня аналітичність	Облік ведеться лише в узагальненому вигляді, без розподілу фінансових результатів за видами діяльності, підрозділами чи продуктами, що знижує управлінську цінність інформації, ускладнюється аналіз рентабельності та прийняття обґрунтованих управлінських рішень
Формальність облікової політики	Відсутність чітко прописаних методів визнання доходів і витрат, формування прибутку, що ускладнює узгодженість обліку
Обмежена автоматизація	Використання застарілих програмних засобів або ручного обліку, відсутність інтеграції між бухгалтерським і управлінським обліком призводить до помилок, затримок у формуванні звітності і втрати аналітичних можливостей
Відсутність внутрішнього контролю	Недостатній контроль за правильністю формування фінансових результатів може призвести до викривлення звітності, що створює ризики для інвесторів, кредиторів і самого підприємства
Невідповідність міжнародним стандартам	Відсутність адаптації обліку до МСФЗ ускладнює порівняння фінансових результатів та залучення інвесторів
Обмежене використання облікової інформації в управлінні	Фінансові результати часто не інтегруються в систему стратегічного планування та оцінки ефективності

Джерело. Складено автором за [30, 34, 52].

Зазначені проблеми здатні суттєво вплинути на процес формування стратегічних рішень, порушити фінансову рівновагу підприємства та знизити його позиції в конкурентному середовищі. Відтак, для забезпечення сталого розвитку малого бізнесу та підвищення його здатності ефективно конкурувати на ринку, особливого значення набуває пошук і впровадження дієвих механізмів удосконалення системи обліку фінансових результатів.

У контексті постійних трансформацій бізнес-середовища та стрімкого розвитку технологій виникає необхідність оперативного реагування на зміни та системного вдосконалення методів, підходів і загальної організації процесу обліку фінансових результатів. Це зумовлює актуальність аналізу сучасних напрямів оптимізації облікових процедур і оцінки їх впливу на ефективність функціонування підприємства.

Напрями вдосконалення обліку фінансових результатів узагальнено на рис. 2.6.

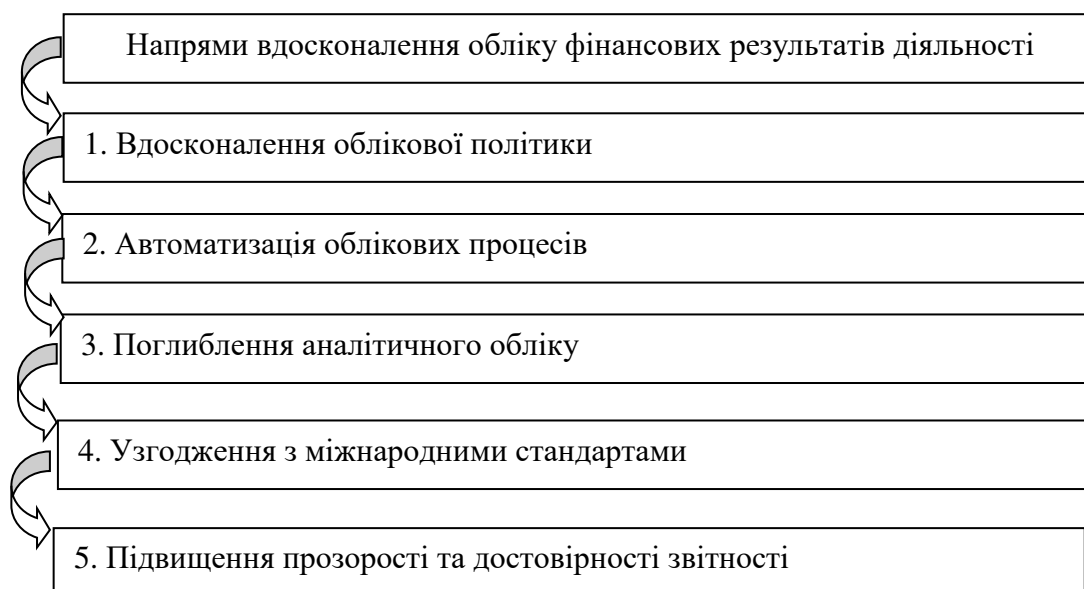

Рис. 2.6. Удосконалення обліку фінансових результатів діяльності підприємства

Джерело. Побудовано автором за [39, 52]

Удосконалення облікової політики є важливою умовою якісного обліку фінансових результатів. Це передбачає чітке визначення принципів визнання доходів і витрат, що забезпечує послідовність та достовірність фінансової інформації. Важливо також встановити підходи до оцінки результатів за окремими видами діяльності, що дозволяє глибше аналізувати ефективність кожного напрямку. Уніфікація методів розрахунку прибутку до оподаткування та чистого прибутку сприяє порівнянності показників і підвищує аналітичну цінність звітності для управлінських рішень.

В умовах цифровізації бізнесу автоматизація облікових процесів стає необхідною складовою ефективного управління фінансовими результатами, особливо для малих підприємств, які прагнуть оптимізувати витрати, підвищити точність та оперативність аналізу. Використання сучасних бухгалтерських програм з аналітичними модулями дозволяє автоматизувати облік, формувати звіти, аналізувати рентабельність і прогнозувати результати, що підвищує якість управлінських рішень. Інтеграція облікових систем з управлінською звітністю забезпечує єдність інформаційного простору та прискорює прийняття рішень, а застосування хмарних технологій відкриває нові можливості для мобільності, доступності й безпеки даних [34].

Поглиблений аналітичний облік фінансових результатів є важливим етапом розвитку облікової системи підприємства, адже він забезпечує точність, деталізацію та управлінську цінність інформації. Такий підхід дозволяє не лише фіксувати прибуток чи збиток, а й розкривати їх структуру, джерела та динаміку, оцінювати ефективність окремих підрозділів і напрямів діяльності, формувати внутрішню аналітику показників та визначати вплив господарських операцій на загальний результат. У підсумку облік перетворюється з інструмента фіксації на дієвий механізм управління, що забезпечує прозорість, обґрунтованість і стратегічну спрямованість фінансових рішень.

У сучасних умовах глобалізації узгодження національних систем обліку з МСФЗ стає стратегічно важливим для малих підприємств, які прагнуть залучати інвестиції та виходити на зовнішні ринки. Адаптація до міжнародних стандартів підвищує прозорість і зрозумілість фінансової інформації, забезпечує її порівняльність у міжнародному контексті та відкриває доступ до спільних проектів, грантів і венчурного капіталу. Вона сприяє вдосконаленню внутрішніх процедур, зміцненню фінансової дисципліни та формуванню довіри з боку партнерів, що робить цей крок ключовим для переходу підприємства від локального до глобального рівня бізнесу.

Ефективне управління фінансовими результатами потребує дієвого внутрішнього контролю, що включає моніторинг доходів і витрат, перевірку їх правильності та дотримання облікової політики. Такий контроль забезпечує прозорість інформації, своєчасне виявлення помилок і запобігання викривленням у звітності. Важливо, щоб бухгалтерські дані були узгоджені з управлінськими рішеннями, відображали реальний фінансовий стан підприємства та слугували основою для аналізу, планування й стратегічного управління, що підвищує ефективність і зміцнює фінансову дисципліну.

Отже, удосконалення обліку фінансових результатів є комплексною умовою підвищення прозорості, точності та управлінської ефективності, що забезпечує сталий розвиток підприємства, його конкурентоспроможність і здатність до стратегічного зростання в сучасному економічному середовищі.

Висновки до розділу 2

ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» як мале підприємство функціонує в умовах обмежених ресурсів, але демонструє технічну компетентність, організаційну чіткість та орієнтацію на якість обслуговування. Його діяльність сприяє підвищенню рівня безпеки в регіоні та демонструє потенціал для подальшого розвитку та зростання попиту на охоронні послуги.

У 2022-2024 рр. підприємство зіткнулося зі зменшенням активів та власного капіталу, що призвело до зниження фінансової автономії та зростання залежності від кредиторської заборгованості. Попри позитивні тенденції у використанні персоналу та оборотних активів, простежується падіння фондорентабельності, погіршення ліквідності та підвищення фінансових ризиків. Це свідчить про необхідність перегляду фінансової політики, оптимізації витрат і посилення контролю за структурою капіталу для забезпечення стабільності та конкурентоспроможності.

Облік фінансових результатів здійснюється у простій формі, відповідно до вимог законодавства, що дозволяє підприємству забезпечувати базовий рівень прозорості та контролю. Водночас виявлено низку аспектів, які потребують удосконалення для підвищення ефективності управління.

Зокрема, актуальним є оновлення облікової політики з чітким визначенням принципів визнання доходів і витрат, автоматизація облікових процесів із використанням сучасних цифрових рішень, поглиблення аналітичного обліку за центрами відповідальності та напрямками діяльності, а також поступове узгодження облікових процедур з міжнародними стандартами. Впровадження внутрішнього контролю та інтеграція бухгалтерських даних з управлінською звітністю сприятимуть підвищенню точності, оперативності та стратегічної цінності фінансової інформації.

Таким чином, удосконалення обліку фінансових результатів є необхідною умовою для забезпечення ефективного управління, підвищення конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємства.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ НИМИ У ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ»

3.1. Організація і методика проведення аналізу фінансових результатів діяльності

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства є надзвичайно важливим інструментом управління, оскільки дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів, визначити рівень прибутковості та рентабельності, а також виявити тенденції розвитку. Саме фінансові результати відображають реальний стан підприємства, його здатність забезпечувати стабільність, виконувати зобов'язання та формувати основу для інвестиційних рішень.

В умовах сучасного бізнес-середовища, що характеризується високою конкуренцією, швидкими технологічними змінами та глобалізацією економіки, актуальність такого аналізу постійно зростає. Він стає необхідним для своєчасного реагування на виклики ринку, адаптації до міжнародних стандартів фінансової звітності та забезпечення прозорості діяльності. Використання сучасних цифрових технологій і аналітичних методів відкриває нові можливості для глибшого дослідження фінансових показників, прогнозування майбутніх результатів і формування стратегій розвитку. Таким чином, аналіз фінансових результатів діяльності є не лише засобом контролю, а й стратегічною основою для забезпечення конкурентоспроможності, фінансової стійкості та довгострокового успіху підприємства.

Мета аналізу фінансових результатів діяльності полягає у всебічному дослідженні показників прибутковості та рентабельності підприємства, визначенні його фінансової стійкості і здатності забезпечувати ефективне функціонування в умовах конкурентного середовища. Він спрямований на формування обґрунтованої інформаційної бази для прийняття управлінських

рішень, розробки стратегій розвитку та прогнозування результатів [37].

Завдання аналізу фінансових результатів охоплюють: виявлення факторів, що впливають на формування прибутку; оцінку динаміки доходів і витрат; визначення рівня рентабельності окремих видів послуг чи напрямів діяльності; дослідження ефективності використання ресурсів; пошук резервів для підвищення фінансових результатів; а також забезпечення прозорості та достовірності фінансової інформації для власників, інвесторів і кредиторів [44].

Основні методи, прийоми і підходи економічного аналізу фінансових результатів діяльності підприємства зводяться до системи інструментів, що дозволяють комплексно оцінити прибутковість, рентабельність та ефективність використання ресурсів.

Аналіз фінансових результатів здійснюється на основі різних методів, найпоширенішими з яких є: порівняльний метод (зіставлення показників у часі та з іншими підприємствами), факторний аналіз (виявлення впливу окремих чинників на зміну прибутку), індексний метод (оцінка динаміки показників через індекси), графічний метод (візуалізація тенденцій), а також економіко-математичні методи, що включають моделювання та прогнозування [50].

До прийомів економічного аналізу належать горизонтальний аналіз (дослідження змін показників у динаміці), вертикальний аналіз (оцінка структури доходів і витрат у звітності), трендовий аналіз (визначення довгострокових тенденцій), а також прийоми деталізації й угруповання даних, що дозволяють глибше зрозуміти структуру фінансових результатів [44].

Щодо підходів, то сучасна економічна наука виділяє кілька ключових: системний підхід (розгляд фінансових результатів як частини загальної системи господарської діяльності), комплексний підхід (поєднання різних методів і прийомів для отримання повної картини), функціональний підхід (аналіз результатів у контексті виконання підприємством своїх функцій), а також стратегічний підхід, що орієнтується на довгострокову перспективу та враховує зовнішнє середовище.

Джерела інформації для аналізу фінансових результатів діяльності

підприємства охоплюють широкий спектр даних, що відображають його фінансово-господарський стан. Основними серед них є фінансова звітність, зокрема Звіт про фінансові результати. Важливими джерелами виступають також внутрішні управлінські документи: кошториси, бізнес-плани, бюджети, калькуляції собівартості, дані управлінського обліку та внутрішньої звітності.

Модель аналізу фінансових результатів діяльності підприємства можна представити як послідовну систему етапів, що забезпечують комплексне дослідження прибутковості, рентабельності та фінансової стійкості. Вона включає кілька взаємопов'язаних блоків, які формують логіку дослідження (рис. 3.1).

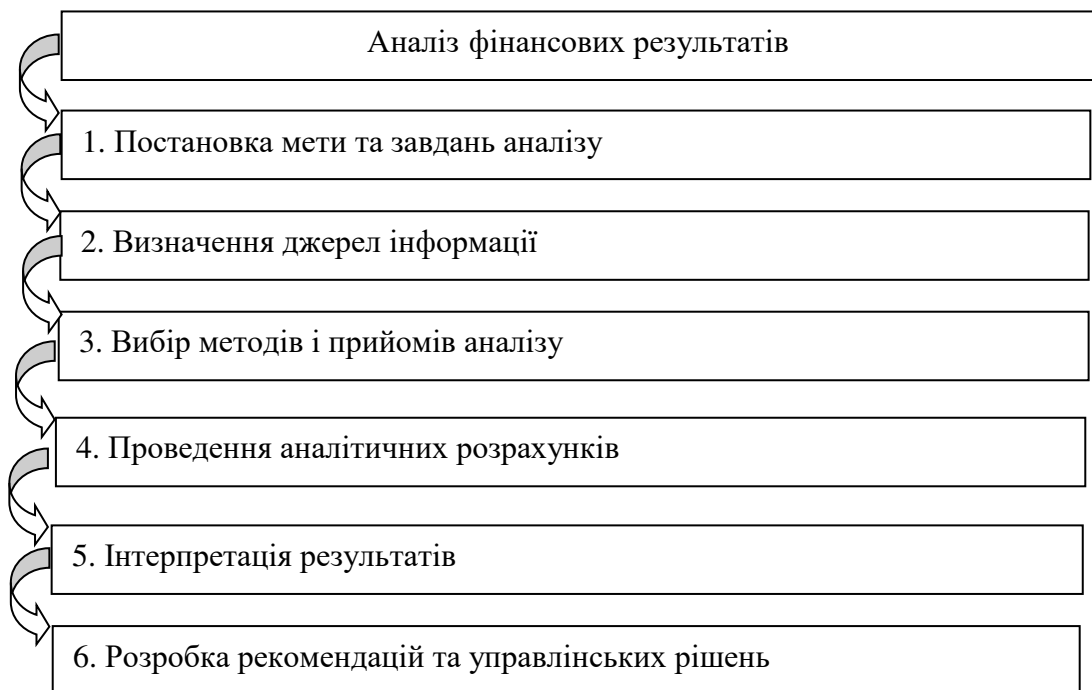

Рис. 3.1. Модель аналізу фінансових результатів діяльності підприємства

Джерело. Побудовано автором за [26, 32]

На етапі постановки мети та завдань аналізу визначається, для чого проводиться аналіз: оцінка ефективності діяльності, пошук резервів підвищення прибутковості, прогнозування майбутніх результатів чи підготовка управлінських рішень.

Етап визначення джерел інформації враховує дані офіційної фінансової звітності (Звіт про фінансові результати, Баланс), внутрішньої управлінської звітності (бюджети, кошториси, калькуляції), а також зовнішні дані (ринкові

огляди, статистика, нормативні акти).

На етапі вибору методів і прийомів аналізу важливо використати такий інструментарій, який забезпечує можливість комплексного дослідження як змін у динаміці показників, так і структури доходів та витрат підприємства.

Етап проведення аналітичних розрахунків зводяться до аналізу доходів і витрат, визначення динаміки та структури чистого прибутку, розрахунку показників рентабельності, факторного аналізу прибутку та аналізу показників ліквідності і платоспроможності.

На етапі інтерпретації результатів отримані дані узагальнюються, виявляються тенденції та закономірності, формуються висновки щодо ефективності діяльності підприємства, його сильних і слабких сторін.

Фінальним етапом моделі є формування практичних пропозицій: оптимізація витрат, удосконалення цінової політики, пошук нових джерел доходів, підвищення ефективності використання ресурсів.

Такі організаційно-методичні аспекти аналізу фінансових результатів діяльності створюють підґрунтя для їх практичного аналізу у ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ», результати якого дадуть можливість оцінити ефективність його діяльності та окреслити напрями підвищення фінансової стійкості й конкурентоспроможності.

3.2. Оцінка результатів аналізу прибутку підприємства

Аналітичні розрахунки в процесі аналізу фінансових результатів діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» охоплюють систему показників, які дозволяють оцінити прибутковість, рентабельність та фінансову стійкість. Вони формують практичну основу для висновків і управлінських рішень.

Для цього насамперед проаналізуємо динаміку, склад і структуру доходів досліджуваного підприємства (табл. 3.1).

Структуру і динаміку доходів підприємства також представимо за допомогою діаграми (рис. 3.2).

Таблиця 3.1

Аналіз динаміки, складу і структури доходів
ПІ «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 рік		2023 рік		2024 рік		Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3478,1	99,03	3582,8	99,91	3695,4	96,38	104,7	112,6	103,0	103,1
Інші доходи	34,1	0,97	3,3	0,09	138,7	3,62	-30,8	135,4	9,7	4203,0
Разом доходи	3512,2	100,0	3586,1	100,0	3834,1	100,0	73,9	248,0	102,1	106,9

Джерело. Складено автором за даними додатків Б, В, Д.

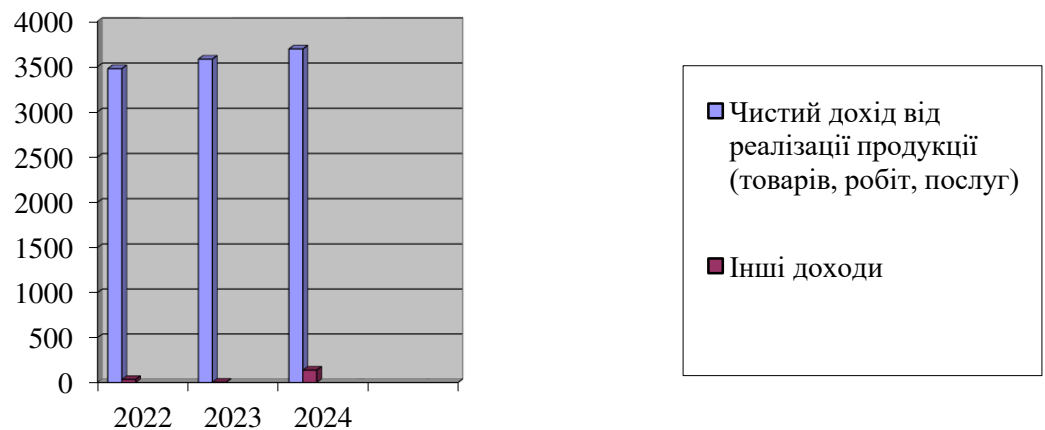

Рис. 3.2. Динаміка і структура доходів

ПІ «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр.

Джерело. Побудовано автором за даними табл. 3.1.

Аналіз динаміки, складу і структури доходів ПІ «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр. показав, що загальний дохід зріс із 3512,2 тис. грн у 2022 році до 3834,1 тис. грн у 2024 році, що забезпечило приріст на 321,9 тис. грн. Темпи зростання доходів демонструють стабільність: у 2023 році порівняно з 2022 роком вони становили 102,1%, а у 2024 році порівняно з 2023 роком – 106,9%, що свідчить про активізацію господарської діяльності та розширення фінансових можливостей.

Основним джерелом доходів залишався чистий дохід від реалізації, який

у структурі доходів займав понад 96% у всі роки аналізу. Його абсолютний приріст складав 104,7 тис. грн у 2023 р. та 112,6 тис. грн у 2024 р., а темпи зростання були стабільними – 103,0% та 103,1% відповідно. Це підтверджує ефективність основної діяльності підприємства та його здатність утримувати високий рівень реалізації послуг.

Водночас інші доходи мали нестабільний характер: у 2023 р. вони скоротилися майже до нуля, а у 2024 р. різко зросли до 138,7 тис. грн, що становить понад 4200% приросту порівняно з попереднім роком. Така динаміка свідчить про появу нових джерел доходів або разові фінансові операції, які суттєво вплинули на структуру загальних надходжень. Якщо у 2022–2023 рр. інші доходи становили менше 1% у загальній структурі, то у 2024 р. їх частка зросла до 3,62%, що вказує на певну диверсифікацію фінансових потоків.

Також проаналізуємо динаміку, склад і структуру витрат ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Аналіз динаміки, складу і структури витрат
ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 рік		2023 рік		2024 рік		Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2389,9	74,9	2641,7	81,4	3161,1	83,5	251,8	519,4	110,5	119,7
Інші витрати	802,5	25,1	603,4	18,6	625,0	16,5	-199,1	21,6	75,2	103,6
Разом витрати	3192,4	100,0	3245,1	100,0	3786,1	100,0	52,7	541,0	101,7	116,7

Джерело. Складено автором за даними додатків Б, В, Д.

Структуру і динаміку витрат діяльності досліджуваного підприємства представимо за допомогою діаграми (рис. 3.3).

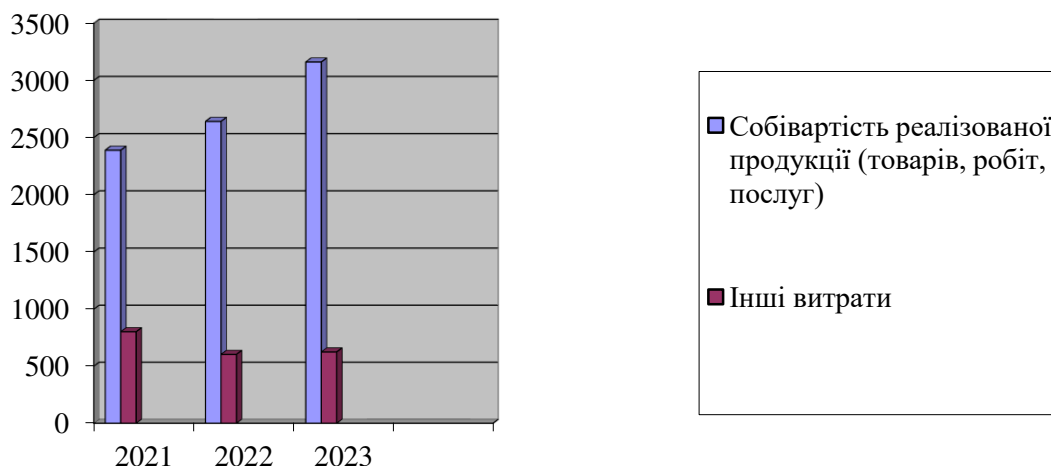

Рис. 3.3. Динаміка і структура витрат діяльності
ПІ «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр.

Джерело. Побудовано автором за даними табл. 3.2.

Аналіз динаміки, складу і структури витрат ПІ «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр. показує поступове зростання загальних витрат підприємства при зміні їх внутрішньої структури. Загальна сума витрат збільшилася з 3192,4 тис. грн у 2022 р. до 3786,1 тис. грн у 2024 р., що забезпечило приріст на 593,7 тис. грн. Темпи зростання витрат становили 101,7% у 2023 р. порівняно з 2022 р. та 116,7% у 2024 р. порівняно з 2023 р., що свідчить про прискорення витратної динаміки.

Основну частку витрат формувала собівартість реалізації, яка зросла з 2389,9 тис. грн у 2022 р. до 3161,1 тис. грн у 2024 р. Її питома вага підвищилася з 74,9% до 83,5%, а темпи приросту становили 110,5% у 2023 р. та 119,7% у 2024 р., що свідчить про посилення ролі виробничих витрат у загальній структурі.

Водночас інші витрати мали тенденцію до скорочення: у 2023 р. – зменшилися на 199,1 тис. грн порівняно з 2022 р., а їх частка у структурі витрат знизилася з 25,1% до 18,6%. У 2024 р. інші витрати дещо зросли до 625,0 тис. грн, але їх питома вага продовжила зменшуватися до 16,5%, що свідчить про оптимізацію непрямих витрат та концентрацію ресурсів на виробництві.

Далі доцільно представити послідовність формування чистого прибутку ПІ «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Аналіз формування чистого прибутку ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ»
за 2022-2024 рр.

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Відхилення (+,-)		Темп зміни, %	
				2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3478,1	3582,8	3695,4	104,7	112,6	103,0	103,1
Інші доходи	34,1	3,3	138,7	-30,8	135,4	9,7	4203,0
Разом доходи	3512,2	3586,1	3834,1	73,9	248,0	102,1	106,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2389,9	2641,7	3161,1	251,8	519,4	110,5	119,7
Інші витрати	802,5	603,4	625,0	-199,1	21,6	75,2	103,6
Разом витрати	3192,4	3245,1	3786,1	52,7	541,0	101,7	116,7
Фінансовий результат до оподаткування	319,8	341,0	48,0	21,2	-293,0	106,6	14,1
Податок на прибуток	57,6	61,4	8,6	3,8	-52,7	106,6	14,1
Чистий прибуток (збиток)	262,2	279,6	39,4	17,4	-240,3	106,6	14,1

Джерело. Складено автором за даними додатків Б, В, Д.

Згідно з проведеними в табл. 3.3 розрахунками бачимо, що собівартість реалізованих товарів, робіт, послуг зростає швидше, ніж чистий дохід від реалізації, що може свідчити про інфляційний тиск або зниження ефективності виробництва.

У 2023 р. спостерігається помірне зростання прибутку (+6,6%), що узгоджується з незначним приростом доходів, у 2024 р. – різке падіння прибутку (-85,9%), що свідчить про критичне зниження рентабельності. Причиною цього є стрімке зростання витрат, яке не компенсується доходами.

Загалом 2024 р. для ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» демонструє погіршення фінансової ефективності, незважаючи на зростання доходів. Різке зростання собівартості та недостатній контроль витрат є ключовими факторами зниження прибутку.

Проаналізуємо рентабельність ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр. (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Аналіз рентабельності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ»
за 2022-2024 рр.

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Відхилення (+,-)		Темп зміни, %	
				2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
Рентабельність реалізації	7,54	7,80	1,07	0,3	-6,7	103,5	13,7
Рентабельність сукупного капіталу ROA	15,37	16,42	2,55	1,0	-13,9	106,8	15,5
Рентабельність власного капіталу ROE	28,21	30,64	5,20	2,4	-25,4	108,6	17,0
Рентабельність оборотного капіталу RCA	21,59	22,13	3,39	0,5	-18,7	102,5	15,3

Джерело. Складено автором за даними додатків Б, В, Д.

Дані табл. 3.4 свідчать, що у 2023 р. спостерігається позитивна динаміка – усі показники рентабельності демонструють помірне зростання. Найбільше зростання рентабельності власного капіталу ROE (+8,6%) свідчить про ефективне використання власного капіталу. Рентабельність сукупного капіталу ROA також зростає (+6,8%), що говорить про загальну ефективність активів. У 2024 р. бачимо різке падіння – усі показники рентабельності катастрофічно знижуються – більш ніж на 80%. Найбільше падіння – ROE (-25,4 тис. грн), що може свідчити про зниження прибутку, зростання власного капіталу без відповідного прибутку та можливі збитки або неефективне управління.

Рентабельність реалізації у 2023 р. стабільна (7,8%), але у 2024 р. – лише 1,07%, що свідчить про втрату прибутковості продажів. Це може бути наслідком зростання собівартості, зниження маржі або цінового демпінгу.

Загалом причинами падіння рентабельності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» у 2024 р. є зниження чистого прибутку, зростання витрат, особливо виробничих, можливе зниження ефективності використання капіталу

та вплив зовнішніх факторів: інфляція, зміна ринку, регуляторні обмеження.

Покажемо динаміку показників рентабельності на рис. 3.4.

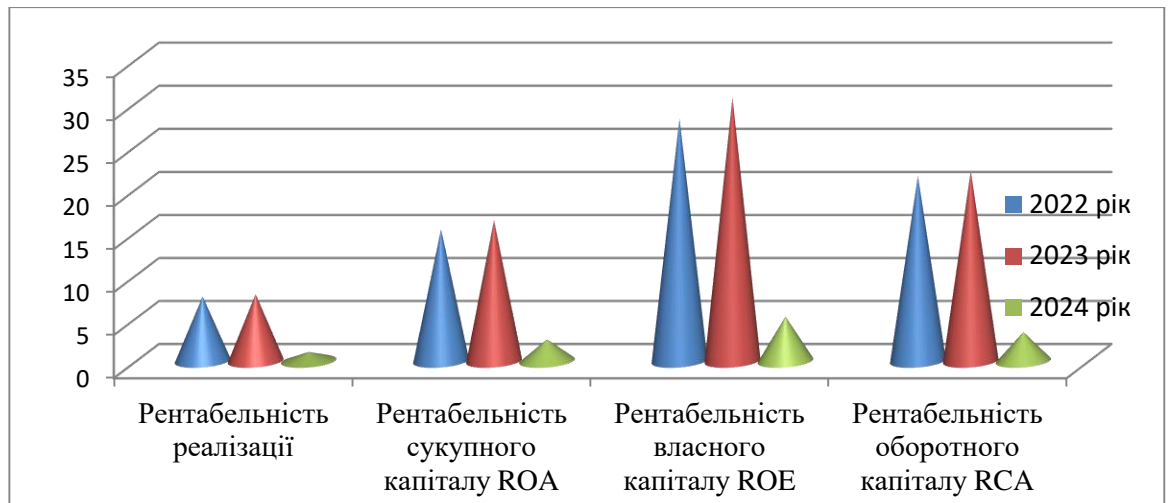

Рис. 3.4. Динаміка показників рентабельності
ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр.

Джерело. Побудовано автором за даними табл. 3.4.

Для комплексного дослідження прибутковості підприємства доцільно застосовувати факторний аналіз чистого прибутку, що дозволяє визначити чинники з найбільшим позитивним та негативним впливом на формування результативного показника. Найбільш повне уявлення про динаміку прибутку забезпечує чотирифакторна мультиплікативна модель [32].

Залежність чистого прибутку (ЧП) від зазначених факторів описується рівнянням:

$$\text{ЧП} = \text{ВК} \times \text{Коб}_A \times \text{Мк} \times \text{Рчиста}, \quad (3.1)$$

де ВК – середньорічні залишки власного капіталу;

Коб_A – коефіцієнт оборотності активів;

Мк – мультиплікатор власного капіталу;

Рчиста – чиста рентабельність.

Коефіцієнт оборотності активів характеризує ефективність використання активів і визначається як відношення чистого доходу до їх загальної вартості.

Мультиплікатор власного капіталу відображає здатність власного капіталу формувати активи та розраховується як співвідношення залишків активів до середньорічних залишків власного капіталу.

Чиста рентабельність діяльності підприємства визначається як відношення чистого прибутку до чистого доходу.

Перелічені фактори можуть чинити як позитивний, так і негативний вплив на величину чистого прибутку. Оскільки зв'язок між ними та результативним показником є функціональним, факторний аналіз на основі цієї моделі здійснюється методом ланцюгових підстановок.

Застосовуючи модель, послідовно оцінюється кількісний вплив кожного чинника на зміну чистого прибутку. У підсумку розраховується сукупний вплив усіх факторів на зміну чистого прибутку у звітному періоді.

Спершу розраховується зміна чистого прибутку, що виникає внаслідок коливання величини власного капіталу, відповідно до формули:

$$\Delta\text{ЧП}_{\text{ВК}} = (\text{ВК}_3 - \text{ВК}_\text{п}) \times \text{Коб}_{\text{Ап}} \times \text{Мк}_\text{п} \times \text{Рчиста}_\text{п} \quad (3.2)$$

Наступним етапом є визначення впливу зміни оборотності активів на величину чистого прибутку. Для цього використовується відповідна формула, яка дозволяє кількісно оцінити залежність прибутковості підприємства від ефективності використання його активів:

$$\Delta\text{ЧП}_{\text{КобА}} = \text{ВК}_3 \times (\text{Коб}_{\text{Аз}} - \text{Коб}_{\text{Ап}}) \times \text{Мк}_\text{п} \times \text{Рчиста}_\text{п} \quad (3.3)$$

На наступному етапі проводиться оцінка зміни чистого прибутку, що виникає внаслідок коливання величини мультиплікатора власного капіталу. Для цього застосовується формула, яка дозволяє визначити ступінь впливу фінансової структури підприємства на його прибутковість:

$$\Delta\text{ЧП}_{\text{Мк}} = \text{ВК}_3 \times \text{Коб}_{\text{Аз}} \times (\text{Мк}_3 - \text{Мк}_\text{п}) \times \text{Рчиста}_\text{п} \quad (3.4)$$

Далі здійснюється розрахунок зміни чистого прибутку, що виникає внаслідок коливання показника чистої рентабельності. Для цього використовується відповідна формула, яка дозволяє кількісно оцінити вплив рівня прибутковості продажів на кінцевий фінансовий результат підприємства:

$$\Delta\text{ЧП}_{\text{Рчиста}} = \text{ВК}_3 \times \text{Коб}_{\text{Аз}} \times \text{Мк}_3 \times (\text{Рчиста}_3 - \text{Рчиста}_\text{п}) \quad (3.5)$$

У завершальному етапі аналізу визначається сукупний вплив усіх досліджуваних чинників на зміну чистого прибутку підприємства у звітному періоді.

Результати факторного аналізу чистого прибутку представимо у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Факторний аналіз чистого прибутку
ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» за 2022-2024 рр.

Фактор впливу на зміну чистого прибутку	2023/2022	2024/2023
Зміна величини власного капіталу ($\Delta\text{ЧП}_{\text{ВК}}$)	-4,73	-47,23
Зміна оборотності активів ($\Delta\text{ЧП}_{\text{КобА}}$)	1,35	69,70
Зміна величини власного капіталу ($\Delta\text{ЧП}_{\text{МК}}$)	11,27	-13,68
Зміна величини чистої рентабельності ($\Delta\text{ЧП}_{\text{Рчиста}}$)	9,51	-248,99
Сукупна зміна	17,40	-240,20

Джерело. Складено автором за даними додатків Б, В, Д.

У 2023 р. чистий прибуток підприємства зріс завдяки кільком взаємопов'язаним чинникам. Попри те, що скорочення власного капіталу мало негативний вплив, ефективність використання активів дещо покращилася, а головним рушієм стало зростання фінансового важеля та підвищення чистої рентабельності. Це означає, що підприємство змогло отримати більше прибутку з кожної гривні продажів, а також використати структуру капіталу на свою користь. Сукупний результат був позитивним, і прибуток зріс на 17,4 одиниці, що свідчить про вдалі управлінські рішення.

Зовсім інша ситуація спостерігалася у 2024 р. Хоча оборотність активів різко зросла, що вказує на значне підвищення ефективності їх використання, цей фактор не зміг компенсувати критичне падіння чистої рентабельності. Зниження рентабельності продажів стало головною причиною катастрофічного скорочення прибутку, адже навіть при швидкому обігу активів підприємство не отримувало достатнього доходу з кожної операції. Додатково негативно вплинуло скорочення власного капіталу та зменшення фінансового важеля, що знизило стійкість і можливості для розвитку. У результаті сукупна зміна становила -240,2 одиниці, тобто підприємство втратило значну частину прибутку.

Останній етап проведення аналітичних розрахунків пов'язаний з аналізом показників ліквідності та платоспроможності, який здійснено у параграфі 2.1 (див. табл. 2.3).

Аналіз фінансового стану підприємства засвідчив поступове погіршення його стійкості та платоспроможності: частка власного капіталу у структурі джерел фінансування зменшується, що підсилює залежність від зовнішніх ресурсів; гнучкість у використанні власних коштів для поточної діяльності скорочується, а роль позикових коштів зростає, що негативно позначається на стабільності та підвищує рівень фінансового ризику. Показники ліквідності також демонструють спад – підприємство втрачає здатність швидко й у повному обсязі погашати короткострокові зобов'язання. Сукупність цих тенденцій свідчить про зростання фінансових ризиків, зниження стабільності та необхідність перегляду фінансової політики, зокрема посилення контролю за структурою капіталу, оптимізації витрат, активізації роботи з дебіторами та формування резервів для підтримки ліквідності.

3.3. Управління фінансовими результатами діяльності підприємства

Позитивний фінансовий результат діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» є ключовим чинником захисту від ризику банкрутства, визначальним показником ефективності його діяльності та основною метою бізнесу. Досягнення цього результату неможливе без системного й обґрунтованого прийняття управлінських рішень у процесі щоденного фінансового менеджменту [42]. Тому забезпечення результативності управління фінансовими результатами охоплює комплекс заходів, принципів і методів, спрямованих на формування, розподіл та ефективне використання прибутку підприємства. Механізм управління фінансовими результатами підприємства представлено на рис. 3.5.

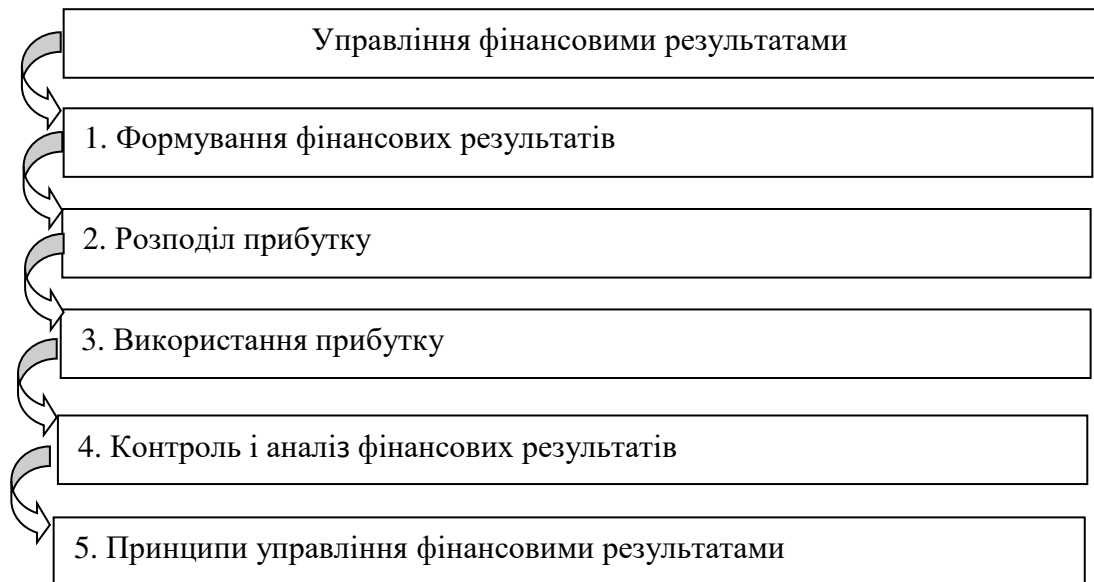

Рис. 3.5. Механізм управління фінансовими результатами діяльності

ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ»

Джерело. Побудовано автором за [20].

Формування фінансових результатів діяльності підприємства охоплює комплекс управлінських дій, спрямованих на забезпечення стабільного прибутку та стійкого розвитку. Воно передбачає стратегічне планування доходів і витрат, що дозволяє збалансувати фінансові потоки та уникати надмірних витрат, а також постійний контроль собівартості послуг для підвищення їх конкурентоспроможності. Важливим елементом є оптимізація структури капіталу, яка забезпечує ефективне співвідношення власних і позикових ресурсів та знижує фінансові ризики. Не менш значущим є управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, що сприяє підтриманню ліквідності та здорового руху грошових коштів. У сукупності ці заходи створюють основу для формування позитивного фінансового результату, який стає головним показником ефективності діяльності підприємства та визначальним чинником його конкурентоспроможності.

Розподіл прибутку є ключовим етапом управління фінансовими результатами, адже саме він визначає, як підприємство використовує отриманий чистий прибуток для забезпечення свого розвитку та стабільності. Цей процес передбачає прийняття рішень щодо оптимального балансу між

реінвестуванням коштів у модернізацію виробництва, інновації чи розширення ринків, виплатою дивідендів власникам як винагородою за вкладений капітал та формуванням резервів для підтримки ліквідності й фінансової стійкості. Раціональний розподіл прибутку дозволяє одночасно задовольнити інтереси інвесторів, забезпечити довгострокове зростання підприємства та мінімізувати ризики, пов'язані з нестачею оборотних коштів.

Використання прибутку підприємства полягає у спрямуванні фінансових ресурсів на реалізацію інвестиційних проєктів, що забезпечують розвиток і розширення діяльності, модернізацію виробничих процесів та впровадження нових технологій для підвищення ефективності й якості послуги. Важливим напрямом є посилення конкурентоспроможності на ринку через інновації, розширення асортименту та вдосконалення сервісу. Окрім цього, прибуток використовується для фінансування соціальних програм, спрямованих на підтримку корпоративної культури та соціальної відповідальності, а також на мотивацію персоналу шляхом інвестування в його розвиток, навчання та стимулювання, що у комплексі сприяє зміцненню позицій підприємства та забезпечує його довгострокову стабільність.

Контроль і аналіз фінансових результатів діяльності підприємства передбачає системне застосування інструментів фінансового планування та бюджетування, що дозволяють прогнозувати доходи й витрати та своєчасно виявляти відхилення від запланованих показників. Важливим аспектом є аналіз рентабельності, ліквідності та фінансової стійкості, який дає змогу оцінити ефективність використання ресурсів і здатність підприємства виконувати свої зобов'язання. Доповнюють цей процес інструменти контролінгу, що забезпечують постійний моніторинг ключових показників і створюють основу для оперативного коригування управлінських рішень. У результаті контроль і аналіз стають не лише засобом оцінки поточного стану, а й механізмом підтримки стабільності та довгострокового розвитку підприємства.

Принципи управління фінансовими результатами визначають загальну логіку та підхід до організації діяльності підприємства. Системність передбачає

комплексний характер управління, коли всі рішення узгоджуються між собою та враховують взаємозв'язок фінансових процесів. Економічна доцільність означає прийняття рішень, що забезпечують оптимальне співвідношення витрат і результатів. Гнучкість проявляється у здатності швидко адаптуватися до змін ринкових умов і коригувати фінансову політику відповідно до нових викликів. Прозорість забезпечує відкритість фінансових процесів та підзвітність перед власниками й партнерами, що формує довіру до підприємства. Орієнтація на довгострокову стабільність означає стратегічний підхід до управління прибутком, коли короткострокові вигоди узгоджуються з перспективами сталого розвитку та зміцнення конкурентних позицій.

Отже, досягнення позитивного фінансового результату можливе завдяки комплексному управлінню, що охоплює формування доходів і витрат, раціональний розподіл прибутку, ефективне його використання, постійний контроль та аналіз показників фінансових результатів, а також дотримання принципів системності, економічної доцільності, гнучкості й прозорості. Такий підхід забезпечує баланс між короткостроковими результатами та довгостроковою стабільністю, створює умови для інноваційного розвитку, підвищення конкурентоспроможності та зміцнення позицій підприємства на ринку.

Висновки до розділу 3

Організація та методика проведення аналізу фінансових результатів діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» формують цілісну систему дослідження, що поєднує визначення мети й завдань, використання різноманітних джерел інформації, застосування сучасних методів і прийомів економічного аналізу та інтерпретацію отриманих результатів для прийняття управлінських рішень. Такий підхід дозволяє комплексно оцінити прибутковість, рентабельність і фінансову стійкість підприємства, виявити чинники, що впливають на формування прибутку, визначити сильні та слабкі

сторони його діяльності й сформувані практичні рекомендації щодо оптимізації витрат, удосконалення цінової політики та пошуку нових джерел доходів. У результаті аналіз стає не лише інструментом контролю, а й стратегічною основою для забезпечення конкурентоспроможності та довгострокового розвитку підприємства.

Результати аналізу прибутку та інших показників фінансових результатів діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» свідчать про суперечливі тенденції: з одного боку, у 2022-2023 рр. підприємство демонструвало стабільне зростання доходів і помірне підвищення рентабельності, що підтверджувало ефективність основної діяльності та здатність генерувати прибуток; з іншого боку, у 2024 р. відбулося різке падіння фінансових результатів, спричинене стрімким зростанням собівартості та витрат, що не компенсувалося доходами, а також критичним зниженням рентабельності продажів і власного капіталу. Незважаючи на певну диверсифікацію джерел доходів, фінансова стійкість підприємства погіршилася: зменшилася частка власного капіталу, зросла залежність від позикових ресурсів, а показники ліквідності засвідчили втрату здатності своєчасно виконувати короткострокові зобов'язання. Сукупність цих факторів вказує на необхідність перегляду фінансової політики, посилення контролю за витратами, оптимізації структури капіталу та активізації роботи з дебіторами, що є важливим для відновлення прибутковості та забезпечення довгострокової стабільності підприємства.

Механізм управління фінансовими результатами діяльності ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» полягає у комплексному управлінні доходами й витратами, раціональному розподілі та ефективному використанні прибутку, постійному контролю й аналізі показників фінансових результатів, а також дотриманні принципів системності, економічної доцільності, гнучкості та прозорості. Такий підхід дозволяє забезпечити баланс між поточними результатами та довгостроковою стабільністю, створює умови для інноваційного розвитку, підвищення конкурентоспроможності та зміцнення фінансової стійкості підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Прибуток є однією з найважливіших і водночас найскладніших економічних категорій, яка поєднує у собі кількісні та якісні характеристики фінансових результатів діяльності підприємства. Його економічна сутність проявляється не лише у перевищенні доходів над витратами, а й у здатності відображати ефективність використання ресурсів, рівень управлінських рішень, інноваційність та підприємницьку активність. Теоретичні підходи до визначення прибутку є різноманітними й суперечливими, що свідчить про його багатовимірність і складність. У практиці бухгалтерського обліку прибуток трактується як фінансовий результат, що узагальнюють ефективність діяльності підприємства за певний період.

Нормативне регулювання бухгалтерського обліку фінансових результатів діяльності підприємства ґрунтується на багаторівневій системі правових актів, що забезпечує комплексність та узгодженість методологічних підходів. Від Конституції і законодавчих актів до внутрішніх регламентів підприємств вибудовується цілісна ієрархія, яка визначає порядок формування, класифікації та відображення доходів і витрат у фінансовій звітності. Така система дозволяє не лише уніфікувати облік прибутку й збитку відповідно до національних стандартів, а й інтегрувати міжнародні підходи, що розширюють поняття фінансового результату.

Фінансово-економічна характеристика ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» свідчить про наявність як позитивних, так і ризикових тенденцій: підприємство має функціональну організаційну структуру та дотримується вимог законодавства щодо бухгалтерського обліку, проте відсутність затвердженої облікової політики знижує прозорість управління.

Фінансово-економічна характеристика ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» свідчить про стабільне функціонування підприємства у сфері технічного обслуговування систем безпеки з понад п'ятнадцятирічним досвідом роботи та

розгалуженою клієнтською базою, однак аналіз активів і пасивів демонструє скорочення ресурсної бази, зниження власного капіталу та зростання залежності від зовнішніх джерел фінансування, що зменшує фінансову стійкість і ліквідність. Попри позитивні тенденції у використанні персоналу, основних та оборотних засобів, підприємство стикається з ризиками падіння прибутковості та підвищення фінансових ризиків, що потребує перегляду фінансової політики, оптимізації витрат і посилення контролю за структурою капіталу для забезпечення стабільності та конкурентоспроможності на ринку.

Практичні аспекти ведення обліку фінансових результатів ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» характеризуються системністю та відповідністю вимогам законодавства. Облік доходів і витрат здійснюється за рахунками класів 7 та 9 із деталізацією за видами діяльності, що дозволяє формувати звіт про фінансові результати та визначати чистий прибуток або збиток. Використання рахунку 79 для узагальнення фінансових результатів і рахунку 44 для відображення нерозподіленого прибутку чи збитків забезпечує прозорість та аналітичну цінність даних. Своєчасне оформлення первинних документів і внутрішній графік документообігу сприяють ефективному контролю, прийняттю управлінських рішень та формуванню фінансової звітності, що є ключовим для оцінки результатів діяльності підприємства.

Пріоритетні напрями удосконалення обліку фінансових результатів малих підприємств, зокрема ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ», полягають у модернізації облікової політики, автоматизації процесів із використанням сучасних програмних продуктів, поглибленні аналітичного обліку та адаптації до міжнародних стандартів фінансової звітності. Це дозволяє забезпечити прозорість і достовірність фінансової інформації, підвищити її аналітичну цінність для управлінських рішень, зміцнити фінансову дисципліну та створити умови для стратегічного розвитку й конкурентоспроможності підприємства в умовах динамічного бізнес-середовища.

Організація та методика проведення аналізу фінансових результатів є комплексним процесом, що поєднує визначення мети й завдань, використання

різних методів і прийомів економічного аналізу, систематизацію джерел інформації та формування практичних рекомендацій. Для ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» такий підхід забезпечує не лише контроль за прибутковістю та рентабельністю, а й дозволяє своєчасно виявляти тенденції, оцінювати фінансову стійкість та формувати управлінські рішення, спрямовані на зміцнення конкурентних позицій і забезпечення довгострокового розвитку.

Результати аналізу прибутку ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» свідчать про суперечливі тенденції: з одного боку, у 2022-2023 рр. підприємство демонструвало стабільне зростання доходів, помірне підвищення прибутку та рентабельності, що підтверджувало ефективність основної діяльності й використання капіталу; з іншого – у 2024 р. різке зростання витрат, особливо собівартості реалізації, призвело до критичного падіння чистого прибутку та катастрофічного зниження показників рентабельності. Це свідчить про недостатній контроль витрат та посилення фінансових ризиків, що у сукупності з погіршенням ліквідності та платоспроможності потребує перегляду фінансової політики, оптимізації структури витрат і активізації роботи з дебіторами для відновлення стійкості та прибутковості підприємства.

Таким чином, ключовим напрямом покращення фінансових результатів ПП «ДЕОС СПОСТЕРЕЖЕННЯ» є управління ними, що поєднує стратегічне планування, контроль витрат, оптимізацію структури капіталу та ефективне використання прибутку для розвитку й інновацій. Реалізація принципів системності, прозорості та гнучкості дозволяє підприємству не лише підтримувати фінансову стійкість, а й формувати конкурентні переваги в довгостроковій перспективі. Комплексний підхід до управління прибутком забезпечує узгодженість між короткостроковими фінансовими результатами та стратегічними цілями, створюючи основу для стабільного зростання, підвищення ефективності та зміцнення позицій підприємства на ринку охоронних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий Кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 6.11.2025).
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. №996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 14.10.2025).
3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 22.09.2025).
4. Концептуальна основа фінансової звітності від 01.09.2010 №929_009. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929-009> (дата звернення: 12.11.2025).
5. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості: Наказ Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 №373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0373581-07#Text> (дата звернення: 20.11.2025).
6. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 №73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 25.10.2025).
7. НП(С)БО 15 «Дохід» Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 28.09.2025).
8. НП(С)БО 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 18.09.2025).
9. НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність»: Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення: 5.11.2025).
10. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і

господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 26.09.2025).

11. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.95 №88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення: 16.10.2025).

12. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 №433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text> (дата звернення: 8.11.2025).

13. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення: 16.11.2025).

14. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_063#Text (дата звернення: 28.10.2025).

15. Алексеєнко Л.М., Олексієнко В.М. Економічний тлумачний словник: власність, приватизація, ринок цінних паперів. Тернопіль: Астон, 2003. 672 с.

16. Багрій П.І., Дорогунцов С.І. Економічний словник. Київ, 1973. 624 с.

17. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія: підручн. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. 9-те вид., доповн. К.: Знання, 2014. 710 с.

18. Богацька Н.М. Прибуток підприємства: його роль, формування та резерви збільшення в умовах ринкової економіки. *Ефективна економіка*. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7253>.

19. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручн. К.: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.

20. Бойчук В.А., Проскурович О.В. Моделювання адаптивного управління прибутком підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. №1. Т.2. С. 71-76.

21. Бондар Н.М. Економіка підприємства: навч. посіб. К.: Видавництво А.С.К.,

2004. 400 с.

22. Бухгалтерський словник / за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ПП «Рута», 2001. 224 с.

23. Верига Ю.А., Виноградова М.О, Гладких Т.В. та ін. Бухгалтерський облік: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2021. 520 с.

24. Верхоглядова Н.І., Шило В.П., Ільїна С.Б. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: навч.-практ. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2021. 536 с.

25. Висока О.Є. Економічна сутність прибутку та концепції його формування. *Наукові праці КНТУ. Економічні науки*, 2010. Вип. 1. URL: https://kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/44.pdf.

26. Воронко О.С., Штепа Н.П. Економічний аналіз: навч. посіб. Л.: Новий Світ-2000, 2011. 279 с.

27. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: навч. посіб. К.: Центр навч. літератури, 2006. 488 с.

28. Голов С.Ф. Управлінський облік. К.: Центр навч. літератури, 2018. 400 с.

29. Грознецька Л., Мисенко К. Прибуток суб'єктів господарювання – важлива категорія ринкової економіки. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту*. Сер.: Економіка і управління, 2016. Вип. 35. С. 174-181.

30. Губарик О.М., Іванова Д.В. Особливості обліку фінансових результатів діяльності малого підприємства та напрями його удосконалення. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 59 URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/3513-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-3428-1-10-20240308.pdf>.

31. Економічна енциклопедія: у трьох томах, т. 2 / за ред. С. В. Мочерний та ін. Київ, 2002. 952 с.

32. Єпіфанова І.Ю., Гуменюк В.С. Методика оцінювання прибутковості підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 12. С. 251-254.

33. Загородній А.Г. Облік і аудит: термінологічний словник. Львів: Центр

Європи, 2002. 671 с.

34. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2003. 349 с.

35. Іщенко Н.А. Факторний аналіз формування прибутку підприємства. *Наукові праці КНТУ. Економічні науки*, 2010. Вип. 17. URL: https://kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/33.pdf.

36. Ковтун А.В., Чічкан М.В. Податок на прибуток підприємств: реалії сьогодення. *Стратегія економічного розвитку України*. 2015. №37. С. 101-107.

37. Косова Т.Д., Сухарев П.М., Ващенко Л.О. та ін. Організація і методика економічного аналізу: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 528 с.

38. Кушельний М.В., Лінник В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручн. К.: КНЕУ, 2001. 334 с.

39. Кузь В.І. Облік формування та розподілу прибутку в контексті суспільного договору та агентських відносин. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2010. Вип. 3. С. 307-313.

40. Мазаракі А.А. Торговельне підприємство: стратегія, політика, конкурентоспроможність: монографія. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 384 с.

41. Майборода О.Є., Сукрушева Г.О., Куліш Є.В. Теоретична сутність категорії «прибуток підприємства». *Економіка і суспільство*. Вип.10 2017. С. 310-313.

42. Миколенко І.Г., Дігтяр В.Ю. Механізм формування фінансових результатів діяльності підприємства *Економіка і суспільство*. 2021. Вип. 32. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/750-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-721-1-10-20211122.pdf>.

43. Нашкерська Г.В. Бухгалтерський облік: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 464 с.

44. Нестерчук Ю.О., Соколюк С.Ю., Жарун О.В. та ін. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2021. 272 с.

45. Облік і аудит: навч. посібник / Н.П. Банера, Л.О. Гелей, С.М. Пилипенко, В.П. Мороз; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О.І. Скаско. Львів: Растр-7, 2017. 504 с.
46. Паутова Т.О., Неділько А.І. Теоретичні аспекти формування прибутку підприємств в Україні. *Економіка. Управління. Інновації*. 2013. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_1_47.
47. Пилипенко С.М., Новак У.П., Пилипенко В.С. Економічна сутність витрат. Управління розвитком соціально-економічних систем: матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 21-22 березн. 2024 р.), 2024. С. 243-246.
48. Поддєрьогін А.М. Білик М.Д., Буряк Л.Д. Фінанси підприємств: підручн. К.: КНЕУ, 2008. 552 с.
49. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручн. К.: КНЕУ, 2001. 352 с.
50. Проданчук М.А. Формування показників фінансових результатів. *Вісн. Сум. нац. аграр. ун-ту. Серія: Фінанси і кредит*. 2008. №2(11). С. 40-42.
51. Пушкар М.С. Фінансовий облік: підручн. Тернопіль: Карт-бланш, 2002. 628 с.
52. Пушкар І.В., Ніколаєва Г.А. Напрями удосконалення обліку фінансових результатів на торговельному підприємстві: методичний аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. №22. С. 78-82.
53. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський облік на підприємствах з різними формами власності: навч. посіб. К.: А.С.К., 1997. 512 с.
54. Труш Ю.Т., Король Г.О., Потрус Н.П. Організація обліку. Частина 1. Основи організації обліку: навч. посіб. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. 69 с.
55. Шафорост Я.П. Сутність прибутку як економічної категорії: історичний аспект. *Наукові праці НДФІ*. 2011. Вип. 1. С. 155-163.
56. Шваб Л.І. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ: Каравела, 2007. 584 с.
57. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручн. К.: Знання, 2004. 447 с.

ДОДАТКИ